

MINÄ, SINÄ JA VÄKIVALTA

Parisuhdeväkivalta ilmiönä ja apuun hakeutumisen kokemuksia

Essi Kannisto

Pinja Lahdelma

Opinnäytetyö
Lokakuu 2013
Sosiaalialan koulutusohjelma
Palveluohjaus ja sosiaalityö

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

KANNISTO, ESSI & LAHDELMA, PINJA:

Minä, sinä ja väkivalta

Yhdessä apua parisuhdeväkivaltaan – prosessin mahdollisuudet ja haasteet

Opinnäytetyö 75 sivua, joista liitteitä 6 sivua
Lokakuu 2013

Parisuhdeväkivalta on vaiettu asia. Sen kokijoille se on erittäin vaikea ja henkilökohtainen ongelma, johon avun saaminen on haastava prosessi. Parisuhdeväkivaltaa pitää tulevaisuudessa tutkia enemmän ja tulosten pohjalta kehittää nykyisiä ja luoda uusia palveluita vastaamaan laajoihin yksilöllisiin tarpeisiin. Kehittämistyössä on tärkeää ottaa huomioon asiakkaiden kokemusperäinen tieto.

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuoda esille parisuhdeväkivallan avun hakemiseen liittyviä ongelmia ja puutteita sekä muita vaikuttavia tekijöitä. Tavoitteena on lisätä lukijoiden tietoisuutta parisuhdeväkivallan moninaisuudesta ja helpottaa parisuhdeväkivaltaa kokevien avun saamista. Aiheesta pyrittiin saamaan kattavampaa tietoa toteuttamalla haastattelut siten, että haastatteluihin osallistuivat pariskunnan molemmat osapuolet, jotka väkivallan työstämisen lisäksi olivat sitoutuneet myös parisuhteen parantamiseen. Koska tarkoitus oli tuoda esiin haastateltavien omia kokemuksia, tutkimus on kvalitatiivinen.

Tutkimukseen osallistui kaksi pariskuntaa Setlementti Naapurin Perheväkivaltaklinikan asiakkaista. Iältään he olivat 43–66-vuotiaita. Pariskuntia haastateltiin Setlementti Naapurin tiloissa maaliskuussa 2013. Haastattelut toteutettiin aiemmin suunnitellun teema-haastattelurungon pohjalta, mutta tilaa annettiin myös vapaalle keskustelulle ja lisäky-symyksille. Haastattelut nauhoitettiin. Tuloksissa ilmeni, että haastateltavilla pariskunnilla oli melko yhteneväisiä kokemuksia avun hakemisesta ja sen saamisesta. Eniten muutosta prosessissa vaatisi palveluiden ja tiedon helppo löydettävyys sekä avun piiriin pääseminen. Haastateltavien mukaan haastavinta oli löytää omaan tilanteeseensa sopivaa apua, sillä monista paikoista ei löytynyt tarkkaa tietoa palvelun toimintamodoista, vaan vain yhteystietoja. Molempien haastateltavien tapauksissa kävi ilmi, että nykyään avun saaminen on suuresti kiinni asiakkaan omasta aktiivisuudesta.

Tutkimusta tehdessä nousi esiin monia jatkotutkimusmahdollisuuksia sekä haastateltavilta että tutkimuksen tekijöiden omista pohdinnoista. Tulevaisuudessa olisi hyvä toteuttaa tutkimuksia suuremmalla aineistolla haastatteleamalla monissa eri tilanteissa olevia pariskuntia, esimerkiksi maahanmuuttajia, homopareja sekä pariskuntia, joiden kohdalla väkivalta on molemminpuolista.

Asiasanat: Parisuhdeväkivalta, Setlementti Naapuri, Perheväkivaltaklinikka, palveluiden kehittäminen, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme of Social Services
Case Management and Social Work

KANNISTO ESSI & LAHDELMA PINJA

Me, you and violence

Couples seeking help together for interpersonal violence – The possibilities and challenges of the process

Bachelor's thesis 75 pages, from which appendices 6 pages
October 2013

Interpersonal violence is a silenced topic in today's society. Those who experience it find it a difficult and highly personal topic to discuss and seek help for. In developing services it is important to take into consideration these clients' experiential knowledge.

The purpose of our research was to increase awareness of the possible problems and other aspects regarding the process of seeking help for interpersonal violence. The aim of our research was to increase knowledge of the diversity of interpersonal violence and ease the first steps of seeking help. The research was qualitative, since the purpose of our thesis was to bring out the experiences of our interviewees.

The research material consisted of the interviews from two couples who were currently clients of Settlement Society Naapuri. Their age range was between 43 – 66 years. The interviews were held in the premises of Settlement Society Naapuri in March 2013. The interviews were recorded. The couples had rather consistent experiences of seeking and receiving help. The interviewees hoped that it would be easier to find the services and the relevant information and to get help.

According to the interviewees the challenging part was to find services suited for their needs, since many places offering help only informed their contact information instead of, for example, their working methods. Both of our interviewees stated that in their cases receiving help had depended on their own activity.

In the future it would be important to conduct interpersonal violence studies within a larger population by interviewing various types of couples, for example, immigrants and homosexual couples, and couples with mutually occurring violence.

Key words: Interpersonal violence, Settlement Society Naapuri, developing services, qualitative research

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	VÄKIVALTA	7
2.1	Väkivallan määritelmiä.....	7
2.2	Väkivalta osana nyky-yhteiskuntaa	9
2.3	Selitysmalleja väkivaltaiseen käytökseen ja sukupuolieroihin	11
2.4	Väkivallan kulttuurisidonnaisuus	14
2.5	Juridinen näkökulma.....	17
2.5.1	Perusoikeudet ja väkivaltarikokset.....	18
2.5.2	Lähestymiskielto ja hätävarjelu	20
3	VÄKIVALTA PARISUHTEESSA.....	22
3.1	Väkivaltaisessa parisuhteessa pysyminen ja selviytyminen	22
3.2	Tilastoja	25
4	AUTTAMISEN KEINOJA	29
4.1	Yhteiskunta ja palvelujärjestelmä	29
4.2	Väkivaltatyö.....	30
4.3	Kantaa ottaminen ja vastuuttaminen.....	35
4.4	Ennaltaehkäisy	35
5	TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	38
5.1	Tavoitteet	38
5.2	Tutkimuskysymykset	38
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	40
6.1	Tutkimusetiikka	40
6.2	Aineiston keruu.....	41
6.3	Setlementti Naapurin Perheväkivaltaklinikka	42
6.4	Haastateltavat.....	44
6.5	Aineiston analysointi	44
7	HAASTATELTAVIEN KOKEMUKSIA JA AJATUKSIA	46
7.1	Haastateltavien taustatiedot	46
7.2	Väkivalta suhteessa.....	47
7.3	Avun saaminen	50
7.4	Apuun hakeutuminen.....	54
8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	57
8.1	Tuloksista.....	57
8.1.1	Avun saaminen ja hakeminen	57
8.1.2	Palvelut.....	59
8.2	Eettisyys ja luotettavuus	60

8.2.1 Pohdintaa väkivallan yleisyydestä ja määrittelystä.....	62
8.3 Pohdintaa väkivaltaviihteen vaikutuksista lapseen ja nuoriin.....	63
8.4 Jatkotutkimusehdotuksia.....	64
8.5 Opinnäytetyöprosessi.....	65
LÄHTEET.....	67
LIITTEET	70

1 JOHDANTO

Parisuhdeväkivalta on edelleen yhteiskunnassa vaiettu asia ja tapahtuu yleensä suljettujen ovien takana. Asiasta ei ole helppo puhua ja avun hakeminen vaatii paljon omaa aktiivisuutta sekä rohkeutta. Väestöliiton mukaan vuonna 2005 parisuhdeväkivallan uhreja oli runsaat 2400. Heistä 90 % oli naisia ja 10 % miehiä. Vaikka prosentit jakautuvat melko selkeästi, ei jaottelua voida kuitenkaan tehdä mustavalkoisesti. Ensi- ja turvakotien liiton Miesten keskuksen mukaan molemminpuolinen väkivalta on yleistä. Parisuhdeväkivalta on hyvin moninainen ongelma, jonka tutkimista täytyisi lisätä, jotta saataisiin kokonaisvaltaisempia erilaisiin tapauksiin soveltuvia palveluita. Yhteiskunnassa vallitsee monia yleistettyjä käsityksiä parisuhdeväkivallasta, jotka eivät missään määrin tavoita aiheen kokonaisvaltaisuutta.

Tutkimuksemme tarkoituksena on kartoittaa parisuhdeväkivaltaa ilmiönä haastateltaviemme kokemusten avulla. Lisäksi halusimme tuoda esiin haastateltavien näkökulmaa avun hakemisesta. Toivoimme saavamme heiltä myös näkemyksiä palveluiden kehittämisestä kattavampaan suuntaan. Opinnäytetyön avulla toivomme lisäävämme lukijoiden tietoisuutta parisuhdeväkivallasta ja sen erityispiirteistä auttamisprosessissa. Väkivalta on jo itsessään vaikea määritellä tarkkaan ja se, että väkivalta esiintyy parisuhteessa, tekee tilanteesta vielä paljon monimutkaisemman. Toivomme, että tutkimuksemme herättää lukijoissa ajatuksia parisuhdeväkivallasta ilmiönä sekä tuo esiin asiakkaan näkökulmaa.

Toteutimme tutkimuksen yhteistyössä Setlementti Naapurin Perheväkivaltaklinikan työntekijöiden kanssa. Heiltä saimme ohjausta, apua ja ehdotuksia tutkimuksen toteuttamiseen. Myös haastateltavamme olivat Perheväkivaltaklinikan asiakkaita. Työntekijät etsivät meille haastateltaviksi pariskuntia, joilla ei tällä hetkellä ollut akuuttia kriisiä. He pystyivät kertomaan meille kokemuksistaan ja tilanteestaan hyvin avoimesti ja luontevasti. Eettisesti meille oli tärkeää, ettei meidän tutkimuksemme ja haastattelumme vaikuttaneet negatiivisesti heidän asiakkuuteensa ja prosessiin Perheväkivaltaklinikalla.

2 VÄKIVALTA

2.1 Väkivallan määritelmiä

Perheväkivaltaan ja väkivaltaan yleensäkin liittyy paljon erilaisia määritelmiä, käsitteitä ja termejä. Joidenkin käsitteiden välillä on vain hieno ero, mutta niillä saattaa olla ihmisille eri merkitys. Opinnäytetyömme kannalta on tärkeää, että lukijat tietävät, mitä mil-läkin termillä tarkoitamme, ja miksi käytämme juuri sitä. Termit menevät kuitenkin osittain päällekkäin, joten lähteissämme ja haastatteluissa voidaan käyttää näitä kaikkia.

Väkivaltaa voi tarkastella joko teon tai seurausten näkökulmasta. Maailman terveysjär-jestö WHO:n mukaan väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön ja joka johtaa tai joka voi hyvin todennäköisesti johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriintymiseen tai perustarpeiden tyy-dyttämättä jättämiseen. Tämä määritelmä keskittyy juurikin itse tekoon suhteessa yksi-lön terveyteen ja hyvinvointiin, eli sitä ei voi perustella esimerkiksi kulttuurilla tai us-komuksilla. (WHO 2005)

WHO myös jakaa väkivaltaiset teot neljään ryhmään, jotka kuvaavat teon luonnetta. Nämä ryhmät ovat fyysinen väkivalta, psyykkinen väkivalta, seksuaalinen väkivalta ja perustarpeiden tyydyttämisen estäminen tai laiminlyönti. Väkivalta ei siis ole ainoastaan fyysistä, esimerkiksi lyömistä tai kuristamista. Psyykkinen väkivalta kattaa esimerkiksi nimittelyn, uhkailun, liiallisen kontrollin tai rajoittamisen ja kirityksen. Seksuaalisen väkivallan käsite tarkoittaa seksuaalista ahdistelua sekä sanoin että teoin, koskettelua ja pakottamista sekä kaikkia toisen tahdon vastaisia seksuaalisia tekoja aina raiskaukseen asti. Perustarpeiden tyydyttämisen estämisestä tai laiminlyönnistä yksi esimerkki on lapsesta huolehtimisen laiminlyönti. Tätä voi kuitenkin tapahtua myös aikuisten välillä, esimerkiksi rahan tai ruoan saamisen rajoittaminen. (WHO 2005) Yleensä väkivallan tavoite tai seuraus on toisen henkilön alistaminen tai tämän mielipiteiden ja tahdon mi-tätöinti (Naisten linja 2012). Suurin osa erilaisista väkivaltaisista teoista on Suomessa virallisen syytteen alaisia rikoksia, eli poliisi voi tutkia ne ja syyttäjä nostaa syytteen, vaikka uhri ei vaatisikaan tekijälle rangaistusta (Naisten linja 2012).

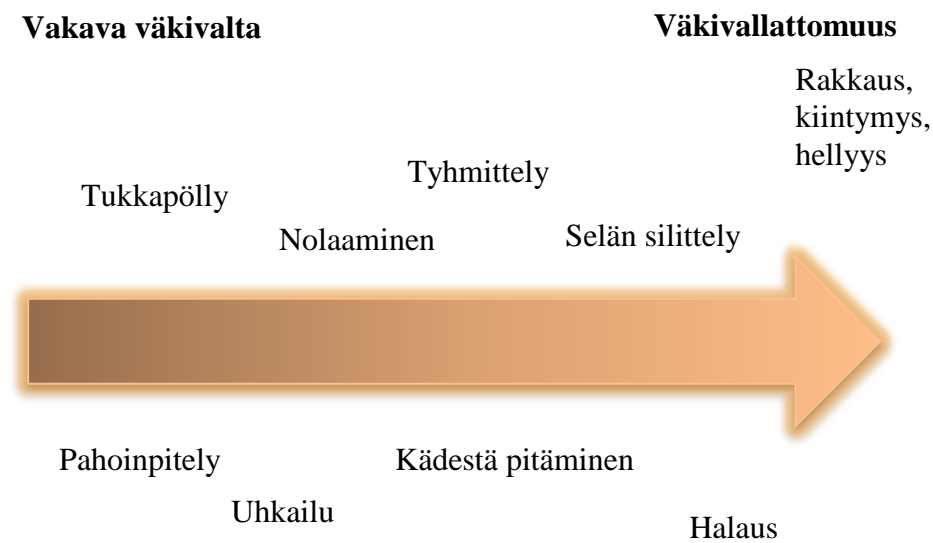
Parisuhdeväkivalta on Väestöliiton mukaan avo- tai aviopuolison tekemää väkivaltaa (Väestöliitto 2012). Parisuhdeväkivallan voi kuitenkin katsoa kattavan muunlaisissakin parisuhteissa tapahtuvan väkivallan. Väkivaltaa voi olla myös seurustelusuhteessa. Parisuhdeväkivaltaa tapahtuu sekä miesten että naisten tekemänä ja seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta. (Naisten linja 2012) Opinnäytetyössämme käytämme pääasiassa käsitettä parisuhdeväkivalta, koska tarkoituksemme on tutkia nimenomaan parisuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa ja haastatella parisuhteen osapuolia, vaikka väkivallan kohteena saattaa kumppanin lisäksi olla myös lapset.

Sisäasiainministeriön määritelmän mukaan: "Perheväkivaltaa on kaikki perheen sisällä tapahtuva, yhden perheenjäsenen toiseen kohdistama fyysinen, seksuaalinen tai psyykinen väkivalta tai sen uhka. Väkivaltaisista ovat teot, jotka tehdään vastoin uhrin tahtoa ja jotka aiheuttavat tälle kärsimystä." (Poliisi 2012) Perheväkivalta edelleen kattaa kaikki väkivallan muodot ja se sisältää myös parisuhdeväkivallan. Täytyy kuitenkin muistaa, että perheväkivalta voi olla kenen tahansa perheenjäsenen tekemää, myös lapsen, ja kohdistua sekä vanhempiin että lapsiin. Työelämätahtomme on Settlementti Naapurin Perheväkivaltaklinikka, joka tarjoaa apua sekä miehille että naisille, jotka ovat perheessä tapahtuvan väkivallan tekijänä ja/tai kohteena (Perheväkivaltaklinikka 2012). Sen yhteydessä siis puhumme perheväkivallasta.

Joissain yhteyksissä käytetään myös käsitettä lähisuhdeväkivalta. Lähisuhdeväkivalta on parisuhde- ja perheväkivaltaa laajempi käsite. Se tarkoittaa kaikkia läheisessä suhteessa olevien välistä väkivaltaa. Kyseessä voi siis olla sukulainen, kumppani, ystävä tai tuttava. (Parisuhdeväkivalta ja lähisuhdeväkivalta 2012)

Ensi- ja turvakotien liiton raportissa 13 Veitsen terällä artikkelissa Parisuhdeväkivallan monet muodot (Marttala 2011) kuvataan parisuhteessa esiintyvää väkivaltaa vakavasta väkivallasta väkivallattomuuteen etenevänä kuviona (Kuvio 1.) Kuvio kuvaa nimenomaan parisuhdeväkivallan kokemuksellista puolta kokijan näkökulmasta. Ulkopuolisen voi olla vaikea tunnistaa väkivaltaa, sillä lempeiltä näyttävät teot, kuten kädestä pitäminen saattavat väkivaltaisessa suhteessa tarkoittaa kontrollia tai alistamista. Tästä syystä kuviossa mainitut teot liukuvat osittain päällekkäin.

Kuvio 1. Mikä on väkivaltaa? (Hannus ym. 2011, muokattu)

2.2 Väkivalta osana nyky-yhteiskuntaa

Väkivallasta puhuminen on tärkeä ja ajankohtainen aihe. Parisuhdeväkivaltaa tapahtuu kaikkialla maailmassa ja se on globaali ongelma. Vaikka parisuhdeväkivalta mielletäänkin tuomittavaksi teoksi suurimmassa osaa maailmaa, on vielä monissa kulttuureissa vallalla ajatus, että yhteiskunnalla ei ole asiaa sekaantua perheen sisäisiin väkivallanongelmiin.

Media on nostanut paljon viime aikoina esille väkivaltaa koskevia yhteiskunnallisia epäkohtia ympäri maailmaa. YK:n mukaan Nepal on yksi Aasian pahimmista sukupuolista väkivaltaa harjoittavista maista. Vuonna 2002 Nepalissa ehdotettiin naisiin kohdistuvan väkivallan vastaista lakia. Tämä lakiehdotus ei kuitenkaan mennyt läpi. (Ulkoasiainministeriö 2013) Mediassa viime aikoina esiintyneet Intian väkivaltatapaukset ovat myös nostaneet sukupuolten välisen väkivallan ilmiön keskusteluun.

Suomessa parisuhdeväkivaltaa esiintyy kaikissa ikä- ja yhteiskuntaluokissa (Pohjanmaa-hanke 2013). Lähisuhde- ja perheväkivalta kohdistuvat kaikissa yhteiskunnissa suurimaksi osaksi naisiin ja lapsiin. Vaikka kyselytutkimusten mukaan suunnilleen sama määrä miehistä ja naisista ilmoittivat kokeneensa parisuhdeväkivaltaa, vakava väkivalta kohdistui useammin naisiin ja naiset saivat miehiä vakavampia vammoja. Tilastojen

mukaan parisuhdeväkivaltaan kuolleista suurin osa on naisia. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvointin laitos 2013)

On siis sanomattakin selvää, että parisuhdeväkivalta on ajankohtainen aihe. Sen ajankohtaisuudesta voi lukea päivittäin maailman uutisten otsikoista ja tutkimusten tilastoista. Väkivallan kokijoille sekä tekijöille tulisi luoda monipuolisempia palveluita, jotka kattavat kaikkien apua etsivien ja tarvitsevien tarpeet. Voidaksemme luoda uusia ja kehittää jo olemassa olevia palveluita, on parisuhdeväkivallan monimuotoisuutta tutkittava enemmän. Ymmärrystä lisäämällä voidaan vallalla oleviin ajattelumalleihin vaikuttaa. Usein puhutaan myös ”matalan kynnyksen palveluista”. Parisuhdeväkivalta koetaan usein vaikeaksi ja joissain tapauksissa jopa häpeälliseksi asiaksi, johon on vaikeaa hakea apua. Ottaen huomioon parisuhdeväkivallan yleisyyden, olisi erityisen tärkeää luoda juuri tälle alueelle niitä kuuluisia matalan kynnyksen palveluita. Kuulemalla ihmisten kokemuksia ja tarinoita parisuhdeväkivallasta ja apuun hakeutumisesta voidaan kerätä arvokasta ja ainutlaatuista tutkimustietoa. Tätä tietoa soveltamalla voidaan luoda uusia väyliä parisuhdeväkivallan kokijoille ja tekijöille hakeutua auttavien palveluiden piiriin.

Väkivalta on aiheena jatkuvan keskustelun ja kamppailun kohteena. Sitä on pyritty ymmärtämään tutkimalla ja määrittelemällä, sitä pyritään ehkäisemään, siitä sekä rangaistaan että käytetään rangaistuksena. Väkivallasta puhutaan ja siitä ajatellaan monin eri tavoin. Esimerkiksi feministinen ajattelutapa keskittyy miesten väkivaltaan naisia ja lapsia kohtaan, sotilaallinen tapa taas väkivallasta sodan yhteydessä ja nyrkkeilyn kautta ajateltuna urheiluväkivalta ei ole väkivaltaa vaan jaloa kamppailua. Kaikki nämä ajattelutavat sisältävät käsityksen siitä, mistä väkivalta johtuu, kuka on syyllinen, kuka uhri. (Panssaroitu maskuliinisuus 2000, 49)

Kulttuurituotteet edustavat omalta osaltaan väkivallasta käytävää kamppailua, siitä miten se määritellään, mikä sitä aiheuttaa ja niin edelleen. Näitä kulttuurituotteita ovat muun muassa kirjat, elokuvat sekä musiikki. Kaikkien näiden lähteiden kautta tarjotaan väkivaltaa eri tavoin. Joidenkin kautta esimerkiksi väkivallan aiheutta pohditaan ja kritisoidaan ja toisissa sitä taas voidaan käyttää dramaturgian välineenä. Joka tapauksessa on selvää, että väkivaltaviihde leviää ja on kaikkien saatavilla ja että, väkivalta koskettaa meitä kaikkia vähintään kulttuurituotteiden muodossa. (Panssaroitu maskuliinisuus 2000, 49–50)

Kulttuurituotteita tarkasteltaessa voidaan sanoa, että väkivalta on suosittu tapa rentoutua. Viihde tai mainonta ei tee kenestäkään automaattisesti väkivaltaista, mutta jatkuva altistuminen väkivaltakuvastolle voi totuttaa ja turruttaa katsojaansa tai tutkijaansa väkivallalle. Yksittäiset väkivaltatekstit voivat myös toimia laukaisijoina väkivallan teoille. On kuitenkin muistettava, että väkivaltaviihde tarvitsee rinnalleen muita tekijöitä tukeakseen väkivaltakasvatustaan. Näitä ovat muun muassa osakulttuurit, väkivaltainen kasvatusta sekä syrjäytyminen. Kaikki nämä kulttuurituotteet joille altistumme lähes päivittäisessä arjessa muokkaavat asenteitamme, uskomuksiamme sekä käsityksiämme väkivallasta. (Panssaroitu maskuliinisuus 2000, 50)

2.3 Selitysmalleja väkivaltaiseen käytökseen ja sukupuolieroihin

Lähisuhteissa esiintyvää väkivaltaa on selitetty useista eri näkökulmista käsin. Yleisiä malleja ovat esimerkiksi biologiset tekijät, traumatisoituminen, olosuhteet, sosiologinen malli, ja psyykkisten tekijöiden malli. Sukupuoleen liittyviä malleja ovat feministinen teoria, evoluutiopsykologia, psykoanalyttinen teoria ja sosiaalinen oppiminen. Useimmilla malleilla on kuitenkin pyritty selittämään miesten väkivaltaisuutta. (Uotinen 2010, 7)

Biologisten selitysmallien mukaan lapsilla on jo syntyessään omat persoonalliset tavat reagoida ympäristöön eli temperamentti. Tiedetyt piirteet, kuten vilkkaus, impulsiivisuus ja vähäinen empatiakyky, saattavat myöhemmällä iällä altistaa väkivaltaiselle käytökselle. Tämän teorian mukaan väkivaltaisuus itsessään ei periydy, vaan huonoissa kasvuolosuhteissa tiedetyt temperamentin piirteet aiheuttavat väkivaltaista käyttäytymistä. (Uotinen 2010, 7-8)

Traumanäkökulman mukaan jo yksi traumatisoiva kokemus lapsuudessa saattaa vaikuttaa pitkään aikuisuuteen saakka. Useat vastaavat kokemukset pahentavat traumatisoitumista. Vakavia traumoja lapsuudessaan kokeneilta saattaa puuttua kyky yhdistää omat ajatukset, tunteet ja muistot mielekkääksi kokonaisuudeksi ja osaksi omaa elämää. Tätä kutsutaan dissosiativisuudeksi tai dissosiaatiohäiriöksi, joka voi aiheuttaa persoonallisuuden muutoksia, muistin menetyksiä, sekavuustiloja sekä sivupersoonahäiriöitä. Tällaisen trauman voi aiheuttaa esimerkiksi vanhempien väkivaltainen käytös joko toisiaan tai lasta kohtaan. Lisäksi se vaikuttaa lapsen kykyyn käsitellä omia kielteisiä tunteitaan.

Joidenkin tutkimusten mukaan jopa 40% lapsena vanhempien parisuhdeväkivaltaa kokeneista käyttäytyi myöhemmin väkivaltaisesti omaa kumppaniaan kohtaan. Traumatisoitumisen lisäksi väkivaltainen käyttäytyminen saattaa siis olla myös opittu malli kielteisten tunteiden purkamiseen ja tilanteisiin reagoimiseen. (Uotinen 2010, 8)

Väkivaltaista käyttäytymistä selittävät olosuhdetekijät voivat käytännössä olla mitä vain, mitkä aiheuttavat yksilölle turhautumista ja stressiä, joka taas voi purkautua väkivaltana. Olosuhdetekijät tulevat pääasiassa yksilön ulkopuolelta, mutta yksilö voi kuitenkin itse vaikuttaa niihin. Pro gradussaan Assi Uotinen käyttää tästä esimerkkinä ke-sää ja hellettä, joka taas usein lisää alkoholin käyttöä, joka vuorostaan saa jotkut yksilöt käyttäytymään aggressiivisesti. Väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyen ihmiset voidaan jakaa kolmeen ryhmään: 1. ihmiset, jotka eivät käytä väkivaltaa missään tilanteessa, 2. ihmiset, jotka käyttävät väkivaltaa vain poikkeuksellisissa tilanteissa, ja 3. ihmiset, jotka ovat väkivaltaisia tavallisessa ristiriitatilanteessa. Olosuhdetekijät vaikuttavat eniten keskimmaiseen ryhmään. (Uotinen 2010, 9)

Usein lähisuhteissaan tai parisuhteessa väkivaltaisesti käyttäytyvät eivät ole väkivaltaisia muualla, kuin kotonaan, tai muita, kuin tiettyjä läheisiään kohtaan. Tätä voidaan selittää sekä sosiologisen selitysmallin että psyykkisten tekijöiden avulla. Sosiologisen selitysmallin mukaan lähisuhdeväkivalta kotona aiheutuu yksilön kokemasta sosiaalisen kontrollin puutteesta. Psyykkisten tekijöiden mallin mukaan perhesuhteet ovat ihmiselle lähimpiä suhteita ja niihin liittyy aina voimakkaimmat tunteet, sekä hyvät että pahat. Tämä näkökulma tuli esille myös haastateltaviltamme ja Perheväkivaltaklinikan työntekijöiltä. (Uotinen 2010, 9)

Usein väkivalta parisuhteessa on molemminpuolista, jolloin toisen väkivaltainen käytös toimii jatkuvasti myös toisen väkivaltaisuuden laukaisevana olosuhdetekijänä. Tämä tulee erityisesti esille, kun tutkitaan miehensä pahoinpidelleitä tai tappaneita naisia. Usein väkivallan kohteena oleva nainen on aluksi pitkäänkin hyvin passiivinen oman tilanteensa suhteen. Tämä avuttomuus ja passiivisuus kuitenkin ajan myötä saattaa purkautua hyvin rajuna väkivallan käyttönä. Tuloksena voi olla jopa puolison kuolema. Tätä kutsutaan termillä battered woman syndrome eli pahoinpidellyn naisen syndrooma. (Uotinen 2010, 9) Käytännössä tilanne ei välttämättä rajoitu ainoastaan tällaiseen naisen-mies -asetelmaan, vaan roolit voivat olla myös toisinpäin tai tällainen tilanne voi esiintyä myös samaa sukupuolta olevien parisuhteissa. On myös muistettava väkivallan

monimuotoisuus eli, vaikka vain toinen puolisoista käyttää fyysistä väkivaltaa, voi hän itse kokea samalla muunlaista väkivaltaa.

Feministisen eli sosiokulttuurisen teorian mukaan yhteiskunta on perustavalla tavalla seksistinen ja väkivaltainen. Se korostaa, että osa miehistä on väkivaltaisista, mutta kaikki miehet hyötyvät tämän osan käyttämästä väkivallasta. Feministisen teorian mukaan naiset siis joutuvat elämään yhteiskunnassa, jossa väkivallan pelko on jatkuvasti läsnä ja se korostaa miesten dominoivaa asemaa, myös sellaisten miesten, jotka eivät itse käytä väkivaltaa. Lähisuhdeväkivalta on siis miesten keino ylläpitää yhteiskunnan asettamia rooleja, joissa mies on perheen pää. Lisäksi feministisen teorian keskiössä on uhrin näkökulma. Väkivalta ei ole valtaa, ellei se herätä kohteessaan pelkoa. Tällä teorialla voidaan kuitenkin selittää yhtäläillä naisten miehiin kohdistamaa väkivaltaa. (Uotinen 2010, 9)

Evoluutiopsykologinen teoria selittää väkivaltaisuutta hormonitoiminnalla. Miesten korkeampi testosteronitaso selittää heidän väkivaltaisempaa käytöstään verrattuna naisiin. Miehet ovat myös kautta aikojen joutuneet fyysisellä vahvuudella ja väkivaltaisuu-
della turvaamaan lisääntymisensä ja perheidensä turvallisuuden. (Uotinen 2010, 9)
Myös Hannu Lauerma viittaa tähän teoriaan kirjassaan Pahuuden anatomia. Luonnossa edelleen esiintyvät yleiset aggression muodot, kuten saalistaminen, puolustautuminen ja reviiirin suoje-
lu, ovat olleet myös ihmiselle elintärkeitä ja vaikuttavat käytökseen vielä-
kin. Nämä ovat aina olleet nimenomaan miesten tehtäviä, sillä naisten tehtävä evoluuti-
on kannalta on huolehtia jälkeläisistä. Kuitenkin miehillä ja naisilla on yleensä yhtä
paljon aggressiivisia tunteita ja ajatuksia, mutta tämä on yksi selitys sille, miksi miehet
kaikkialla maailmassa käyttävät selkeästi enemmän juuri fyysistä väkivaltaa, kuin nai-
set. (Lauerma 2009, 23-25)

Psykoanalyttiset teoriat pohjautuvat alun perin Freudin käsitykseen naisen seksuaali-
suudesta. Niiden mukaan molempien sukupuolten väkivaltaa voidaan selittää seksuaali-
suuden kautta. Nykyisin psykoanalyttiset teoriat selittävät väkivaltaa enemmän lapsen
vanhempaansa samaistumisen tai vanhemmasta erottautumisen kautta. Esimerkiksi
miesten väkivaltaisuutta on selitetty sillä, että mies pyrkii erottautumaan äidistä. Sen
myötä miehet saattavat kokea parisuhteessa läheisyyden tärkeäksi, mutta myös ahdistava-
ksi. Samalla mies on lapsesta asti yrittänyt samaistua isään ja saattaa korostaa masku-
liinisia piirteitä liikaa. Nainen taas samaistuu äitiin ja kokee läheisyyden turvallisena ja

eron uhkana. Tämän vuoksi nainen saattaa ennemmin sietää väkivaltaa parisuhteessa, kuin ottaa eron. Myös psykoanalyttisiin teorioihin kuuluva kiintymyssuhdeteoria perustuu lapsen kokemuksiin saamastaan vanhemmuudesta ja sen vaikutuksista myöhemmän elämään sekä omaan vanhemmuuteen. Kokemukset voivat johtaa vaikeuksiin psyykkisessä ja sosiaalisessa käyttäytymisessä. Tämän voidaan nähdä olevan hyvin lähellä traumanäkökulmaa. (Uotinen 2010, 10-11)

Feministinen ja evoluutiopsykologinen teoria ovat hyvin lähellä sosiaalisen oppimisen teoriaa. Sosiaalinen oppiminen pohjautuu lasten sukupuolistavaan kasvatukseen, jossa heidät opetetaan leikkimään ja toiminaan sukupuoleen liittyvien odotusten ja uskomusten mukaan. Pojille esimerkiksi opetetaan usein fyysisempiä ja rajumpia leikkejä, kun taas tyttöjen odotetaan leikkivän rauhallisia hoivaamiseen liittyviä leikkejä. (Uotinen 2010, 11)

Suurin osa teorioista keskittyy selittämään miesten väkivaltaisuutta, sillä naisten käyttämä väkivalta on edelleen puheenaiheena melko tuore. Väkivaltaa käyttäviä naisia auttavan Maria-akatemian perustaja psykoterapeutti Britt-Marie Perheentupa on kehittänyt teoreettisen viitekehyksen, jolla hän pyrkii selittämään nimenomaan naisten väkivaltaisuutta. Sen mukaan naisten väkivaltaisuus pohjautuu aina lapsuudenkotiin ja varhaiseen vuorovaikutukseen. Jos vanhemmat eivät ole riittävästi läsnä fyysisesti ja henkisesti, lapsi ei koe riittävää turvallisuutta ja joutuu ottamaan liian suuren vastuun omasta tunte-elämästään. Tämän seurauksena nainen voi aikuisuudessa hakea nähdynsi tulemistä ja todisteita siitä, että on olemassa. Jos puoliso ei osaa vastata näihin tarpeisiin naisen odottamalla tavalla, hän saattaa turvautua henkiseen tai fyysiseen väkivaltaan. (Uotinen 2010, 11-12)

2.4 Väkivallan kulttuurisidonnaisuus

Parisuhdeväkivaltaan, kuten väkivaltaan yleensäkin, suhtaudutaan eri tavoin ympäri maailmaa. Vaikka väkivaltaa tapahtuu kaikkialla maailmassa, kulttuuriin tai sukupuoleen katsomatta, voidaan väkivallan määrittelyssä löytää yksilöllisiä, sukupuolisia sekä kulttuurisia eroja (Flinck 2006, 29). Historiaa tarkasteltaessa voidaan todeta, että väkivalta on ilmennyt jossain määrin kaikissa ihmisryhmissä, kaikkina aikoina. Tämä näyttää siltä, että väkivalta kuuluu ihmisten tapaan olla yhdessä. Joitain kulttuureja on kui-

tenkin löydettävissä, joissa väkivalta on lähes tuntematon ilmiö. Nämä kulttuurit ovat kuitenkin selkeä vähemmistö. (Panssaroitu maskuliinisuus 2000, 14–15) On kuitenkin otettava huomioon, että Suomessakin tehtävässä väkivaltatyössä kohdataan eri kulttuuri-taustaisia ihmisiä. Tästä syystä koemme tärkeäksi, että kaikki väkivaltatyön piirissä työskentelevät ammattiryhmät perehtyisivät eri kulttuureiden erityispiirteisiin. Täten voidaan tarjota monipuolisempaa apua sekä madaltaa eri kulttuureiden edustajien ha-keutumista auttavien palveluiden piiriin.

Kulttuuriseksi väkivallaksi kutsutaan niitä kulttuurin aspekteja, joita voidaan käyttää oikeuttamaan rakenteellista tai suoraa väkivaltaa Näitä kulttuurisen väkivallan element-tejä voi sisältyä esimerkiksi uskontoon sekä tieteisiin ja taiteisiin. Kulttuurista väkival-taa voi ilmetä monessa eri muodossa, esimerkiksi valtion johtajan kuvina tai koulujen oppikirjoissa. Kulttuurinen väkivalta voi saada väkivallan näyttämään välttämättömältä tai ainakin vähemmän väärältä. Väkivalta nähdään osana inhimillistä toimintaa, mutta koetaan samalla myös haitalliseksi ilmiöksi. Väkivaltaa on täten pyritty ymmärtämään ja selittämään vahinkojen minimoimiseksi sekä ehkäisemiseksi. Väkivallan selitysmal-leja on käsitelty tarkemmin kappaleessa 2.3. Kulttuurinen konteksti asettaa myös mie-lenkiintoisen aspektin asian tarkasteluun. Esimerkiksi poikien välinen nujakointi kuita-taan usein sanomalla ”pojat on poikia”, kun taas tyttöjen välillä tapahtuvaan fyysiseen välien selvittelyyn puututaan paljon nopeammin. Tytön osoittama fyysinen väkivalta näkyy räikeämmin, sillä se poikkeaa kulttuurisesta kontekstista. (Panssaroitu maskulii-nisuus 2000, 15–19).

Kulttuuriseksi väkivallaksi voidaan kutsua myös omien arvojen kääntämistä päinvastai-siksi. Tällä tarkoitetaan, että omista syistä tappaminen nähdään tuomittavana, mutta isänmaan puolesta tehtynä oikeutettuna. Esimerkiksi armeijan voidaan nähdä olevan avoimesti väkivaltaan valmistautuvaksi ja siihen kouluttavaksi yhteiskunnalliseksi lai-tokseksi. Uskonnollisten sekä etnisten kirjoitusten kautta oikeutetaan myös paljon eri tavoin tapahtuvaa väkivaltaa. (Panssaroitu maskuliinisuus 2000, 19, 127)

Väkivalta on keskeinen yhteiskunnallinen ongelma. Suomessa parisuhdeväkivalta tuo-mitaan rikoksena, kun taas 79 muussa maassa ei. Kulttuuriset erot väkivaltaan suhtau-tumisessa näkyvät erityisesti naisten asemassa sekä lasten kasvatusmetodeissa. (Ensi- ja turvakotienliitto 2013) Perheen sisällä tapahtuvaa väkivaltaa esiintyy kaikkialla, kun

taas kulttuuriin sidonnaisempaa kunniaväkivaltaa vain tietyissä osissa maailmaa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013, 5)

Kunniaväkivalta määritellään perheen tai suvun piirissä tapahtuvaksi, kunniannormien puolustamiseen liittyväksi ihmisoikeuksia rikkovaksi väkivallaksi. Kunniaväkivalta koetaan perheen sisäisenä, yksityisenä asiana. Kun kysymyksessä on suvun kunnia, ei väkivallan tapauksista useinkaan raportoida poliisille. Tällainen toimintamalli tekee ongelman laajuuden arvioimisesta sekä tutkimisesta vaikeaa. Eniten kunniaan liittyvää väkivaltaa on esiintynyt Välimeren ja Lähi-idän maissa ja Aasiassa. Maantieteellisesti ei kunniaväkivaltaa voida kuitenkaan rajata, sillä monien muidenkin alueiden perinteet korostavat naisen kunnian menetystä, esimerkiksi Afrikassa, Latinalaisessa Amerikassa sekä Kiinassa. On kuitenkin huomioitavaa että missään maissa ei kunniaväkivalta ole koko yhteiskuntaa koskeva ilmiö, vaan se koskee tiettyjä sukuja ja perheitä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013, 5, 12)

Mikäli kunniaväkivaltaa tarkastellaan laajasti kunniaan liittyvänä väkivaltana, voidaan sen nähdä sisältävän esimerkiksi seuraavia muotoja: pakkoavioliitto, tiukka liikkumisen kontrollointi tyttöjen ja naisten ympärileikkaus, esimerkiksi sodan aikana tapahtuvat raiskaukset, itsemurha sekä murha. Edellä mainituista pakkoavioliitto tai naisen tiukka kontrollointi voivat olla suvulle keinoja ennaltaehkäistä tilanteita, joissa naisen pelätään tahraavan muun suvun kunnian. Ympärileikkaukselle annetaan monia syitä, yksi niistä naisen siveellisyyden varmistaminen. Kunniaväkivalta on terminä saanut paljon kritiikkiä, sillä sen on tulkittu kannanotoksi sen puolesta, että väkivallalla olisi mahdollista palauttaa yksilön tai suvun kunnia. Termiä kritisoineet näkevät väkivallan aina kunniantomana, ja käyttävätkin mieluummin termiä kunniantomuusväkivalta tai häpeäväkivalta. Osa kriitikoista käyttää nimitystä tapaväkivalta, sillä kyseessä on vuosisatoja vanhoista käyttäytymistavoista. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013, 4)

Ulkomailla on tehty työtä kunniaväkivallan pois kitkemiseksi. Vuosisatoja vanhoja ajatusmalleja sekä käyttäytymistapoja muuttaakseen vaaditaan kuitenkin pitkäjänteistä työtä. Tuloksia on pyritty saamaan muun muassa muuttamalla lainsäädäntöä, tiedotuskampanjoilla sekä organisoimalla keskusteluryhmiä. Euroopassa maahanmuuttajat ovat osallistuneet kunniaväkivallan vastaiseen työhön, esimerkiksi itse esittämillään vaihtoehtoisilla ajattelumalleilla. Näistä edellä mainituista keinoista esimerkkeinä mainittakoon Ruotsissa perustettu miesten yhdistys nimeltään Kurdimiehet, joka perustettiin

naisten alistamista vastaan sekä kunniaväkivallan selkeäsanaisesti Britanniassa tuominut muslimineuvosto. Suomessa taas Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piirin sekä Suomen Mielenterveysseuran SOS-tukikeskuksen kunniaväkivaltahankkeet ovat pyrkineet auttamaan suomalaisia viranomaisia puuttumaan kunniaväkivaltaan aikaisessa vaiheessa kehittämällä uusia toimintamalleja. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013, 15)

2.5 Juridinen näkökulma

Juridinen näkökulma liittyy tiiviisti parisuhdeväkivaltaan, sillä väkivalta on myös parisuhteessa aina virallisen syytteen alainen rikos. Tämä tarkoittaa, että poliisin velvollisuus on tutkia, onko tapahtunut tunnusmerkistön täyttävä rikos ja syyttäjä voi nostaa syytteen, vaikka väkivallan kohde ei sitä haluaisi. (Naisten Linja 2012) Parisuhdeväkivallan muodoista fyysinen väkivalta on selkeimmin sanktioitu Suomen laissa. Tärkeimpiä siihen liittyviä lakeja ovat Perustuslaki, joka takaa jokaiselle henkilökohtaisen oikeuden turvallisuuteen ja koskemattomuuteen; Rikoslaki, joka määrittelee henkirikokset, väkivalta- ja seksuaalirikokset; sekä Laki lähestymiskiellosta, jonka avulla pyritään turvaamaan koskemattomuus, jos henkilöllä on syytä pelätä henkensä tai terveytensä puolesta (Ahlstedt 2005, 13–18)

Lisäksi rikoslain 15 luvun 10 § määrittelee törkeän rikoksen ilmoittamatta jättämisen. Jos henkilö tietää jonkin kyseisessä pykälässä listatun rikoksen olevan tekeillä ja mahdollisesti estettävissä, on siitä rangaistuksen uhalla ilmoitettava viranomaiselle, ellei tekijä ole puoliso, sukulainen tai muun henkilökohtaisen suhteen takia läheinen. Parisuhdeväkivaltaan liittyviä rikoksia näistä ovat esimerkiksi kaikki henkirikokset, raiskaus, törkeä raiskaus ja törkeä pahoinpitely. (Rikoslaki 2013) Myös Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista velvoittaa sosiaalihuollon järjestäjän tai toteuttajan antamaan pyydettyä tietoa salassa pidettävästä asiakirjasta poliisille, syyttävälle viranomaiselle ja tuomioistuimelle, jos se on tarpeen rikoslain 15 luvun 10 §:ssä mainitussa rikoksen selvittämiseksi tai jonka enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Tiedon saa myös antaa oma-aloitteisesti, kun epäilee jotain edellä mainittua rikosta tai vähäisempää rikosta, jos sosiaalihuollon järjestäjä tai toteuttaja arvioi sen olevan välttämätöntä lapsen edun tai erittäin tärkeän yleisen tai yksityisen edun takia. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2013) Jos työssään on tekemisissä

parisuhdeväkivallan kanssa, on aina huomioitava myös mahdolliset lapset. Lastensuojelulain 5 luvun 25 § velvoittaa useiden muiden ammattiryhmien ja viranomaisten ohessa esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon, nuorisotoimen ja opetuksen tai koulutuksen järjestäjän palveluksessa olevat henkilöt salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. (Lastensuojelulaki 2013)

2.5.1 Perusoikeudet ja väkivaltarikokset

Suomen Perustuslain 2 luvussa säädetään jokaisen ihmisen perusoikeudet. 6 § määrittelee yhdenvertaisuuden, eli kaikki ihmiset ovat lain edessä tasavertaisia, eikä ketään saa asettaa eriarvoiseen asemaan esimerkiksi sukupuolen, iän, uskonnon, mielipiteen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. 7 §:n mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Lisäksi sen mukaan ketään saa tuomita kuolemaan, kiduttaa eikä muutoinkaan kohdella ihmisarvoa loukkaavasti.

Lisäksi 9 § turvaavat jokaiselle oikeuden liikkua vapaasti maassa sekä ulkomaille. 10 § turvaa oikeuden yksityiselämän suojaan eli esimerkiksi puhelun, kirjeiden ja muiden luottamuksellisten viestien salaisuuden. 11 § määrittelee uskonnon ja omantunnon vapauden eli oikeuden toteuttaa valitsemaansa uskontoa kuitenkin loukkaamatta muiden oikeuksia. 12 § käsittelee sananvapautta ja julkisuutta. Sananvapaus tarkoittaa, että jokaisella on oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. (Perustuslaki 2013)

Rikoslain 21 luku käsittelee henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia. Niitä ovat henkirikokset, pahoinpitelyrikokset ja vammantuottamukset sekä lisäksi heitteillepano ja pelastustoimen laiminlyönti. Kyseiset rikokset ovat siis tekoja, jotka kohdistuvat pääasiassa fyysiseen terveyteen. Kaikki henkirikosten ja pahoinpitelyjen yritykset ovat myös rangaistavia. (Rikoslaki 2013)

Pykälissä 1, 2 ja 3 määritellään henkirikokset eli tappo, murha ja surma. Jotta kyseessä on murha, teon on oltava erityisen julma ja raaka, harkittu sekä kokonaisuutena arvos-

tellen törkeä. Tappo taas voidaan tuomita vaihtoehtoisesti surmana, jos teko on tehty kokonaisuutena arvostellen lieventävien asianhaarojen vallitessa. (Rikoslaki 2013)

Parisuhteessa esiintyvässä fyysisessä väkivallassa on useimmiten kyse lyömisestä, repimisestä, kuristamisesta tai jollain esineellä heittämisestä. Tällaiset teot usein täyttävät rikoslaissa määriteltyjen pahoinpitelyrikosten tunnusmerkistön. (Ahlstedt 2005, 14). Pahoinpitelyn rikoslaki määrittelee seuraavasti: ”Joka tekee toiselle ruumiillista väkivaltaa, taikka tällaista väkivaltaa tekemättä vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan, on tuomittava *pahoinpitelystä* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.”. (Rikoslaki 2013)

Pahoinpitelystä tekee törkeän se, että siinä on käytetty ampuma- tai teräasetta tai muuta niihin rinnastettavaa välinettä, teko on aiheuttanut vakavan vamman tai hengenvaaran, teko on tehty erityisen raa’alla tai julmalla tavalla sekä on kokonaisuutena arvostellen törkeä. Pahoinpitely voi olla myös lievä, kun otetaan huomioon käytetyn väkivallan vähäisyys, ruumiillisen koskemattomuuden loukkauksen tai terveyden vahingoittamisen vähäisyys, muut rikokseen liittyvät seikat ja se on kokonaisuutena arvostellen vähäinen. (Rikoslaki 2013)

Vuonna 1995 tehdyn lakimuutoksen jälkeen muut pahoinpitelyrikokset olivat virallisen syytteen alaisia, mutta lievä pahoinpitely oli kuitenkin pitkään edelleen asianomistajarikos. Koska samalla lievän pahoinpitelyn tunnusmerkistö muuttui sisältämään jonkin asteisen ruumiillisen tai terveydellisen vamman, Ahlstedtin mukaan pahoinpitelyitä saatettiin jopa liian helposti määritellä lieviksi. (Ahlstedt 2005, 14) Nyt kuitenkin rikoslain 21 luvun 16 §:n mukaan syyttäjä voi syyttää myös lievästä pahoinpitelystä, jos sen kohteena on ollut nykyinen tai entinen avio- tai avopuoliso, taikka henkilöön, joka asuu tai on asunut tekijän kanssa yhteistaloudessa tai on tai on ollut muuten näihin rinnastettavan henkilökohtaisen suhteen takia hänelle läheinen. Jos henkilön katsotaan tuottaneen toiselle vamma tai sairaus tuottamuksellisesti eli huolimattomuudellaan, kun olisi pitänyt toimia toisin, kyseessä on vammantuottamus tai törkeä vammantuottamus. Vammantuottamus kuitenkin on edelleen asianomistajarikos. (Rikoslaki 2013)

Rikoslakin 20. luku käsittelee seksuaalirikoksia, joihin kuuluvat raiskaukset, pakottaminen sukupuoliyhteyteen, pakottaminen seksuaaliseen tekoon ja seksuaalinen hyväksikäyttö. Raiskaus tarkoittaa toisen pakottamista sukupuoliyhteyteen käyttämällä tai uh-

kaamalla käyttää väkivaltaa tai käyttämällä hyväkseen toisen tiedottomuuden, sairauden, pelkotilan tai muun tilan aiheuttamaa kyvyttömyyttä puolustaa itseään tai muodostaa tai ilmaista tahtoaan. Raiskaus on törkeä jos siinä käytetään väkivaltaa, aiheutetaan vaikea sairaus, ruumiinvamma tai hengenvaarallinen tila, sen tekevät useat, se tehdään erityisen raa'alla, julmalla tai nöyryyttävällä tavalla ja se on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Jos raiskaus taas on väkivallan tai uhkauksen vähäisyyden sekä kokonaisuuden huomioon ottaen tehty lieventävien asianhaarojen vallitessa, kyseessä on pakottaminen sukupuoliyhteyteen. Pakottaminen seksuaaliseen tekoon tarkoittaa väkivallalla, uhkauksella tai edellä mainittua avutonta tilaa hyväksikäyttämällä toisen pakottamista johonkin muuhun seksuaaliseen tekoon, kuin sukupuoliyhteyteen, tai alistumaan sellaisen teon kohteeksi, ja se olennaisesti loukkaa seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Jos henkilö pakottaa sukupuoliyhteyteen tai pakottaa seksuaaliseen tekoon edellisten tunnusmerkistöjen mukaisesti hyväksikäyttäen asemaansa häneen alisteisessa suhteessa olevan alaikäisen henkilön tai sellaisen henkilön, joka on hoidettavana sairaalassa tai muussa laitoksessa eikä kykene puolustamaan itseään, tai joka on muuten hänestä erityisen riippuvainen, syyllistyy seksuaaliseen hyväksikäyttöön. (Rikoslaki 2013)

2.5.2 Lähestymiskielto ja hätävarjelu

Lähestymiskielto voidaan määrätä henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen, sellaisen rikoksen uhan tai muun vakavan häirinnän torjumiseksi. Lähestymiskiellon määrääminen edellyttää, että on perusteltu aihe olettaa, että henkilö, jota vastaan kieltoa haetaan, tulisi tekemään edellä mainitun kaltaisen rikoksen tai muuten vakavasti häiritsemään toista. Kyseessä on perheen sisäinen lähestymiskielto, kun itsensä uhatuksi tunteva ja henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, asuvat vakituisesti samassa asunnossa. Perheen sisäinen lähestymiskielto voidaan kuitenkin määrätä vain henkeen, terveyteen ja vapauteen kohdistuvan rikoksen tai sen uhan torjumiseksi. Tämän määräämisen edellytykset ovat lähes samat, mutta kiellon määrääminen ei saa olla kohduttuna ottaen huomioon uhkaavan rikoksen vakavuus, olosuhteet ja muut mahdolliset seikat. Kieltojen määräämisen edellytyksiä arvioitaessa on otettava huomioon myös jo tapahtuneen rikoksen tai häirinnän laatu ja toistuvuus. (Laki lähestymiskiellosta 2013)

Käytännössä lähestymiskielto tarkoittaa, ettei kieltoon määrätty henkilö saa tavata suojattavaa henkilöä tai muilla tavoin ottaa tai yrittää yhteyttä häneen, eikä seurata tai tark-

kailla suojattavaa henkilöä. Lisäksi perheen sisäiseen lähestymiskieltoon määrätyn henkilön on poistuttava asunnosta, jossa hän ja suojattava asuvat vakituisesti, eikä hän saa palat asuntoon. Tarvittaessa voidaan myös määrätä laajennettu lähestymiskielto, joka voi koskea myös oleskelua suojattavan henkilön asunnon, loma-asunnon, työpaikan tai erikseen määritellyn niihin rinnastettavan paikan läheisyydessä. Lähestymiskielto voi olla myös väliaikainen ja siitä päätöksen voi tehdä pidättämiseen oikeutettu virkamies eli poliisi välittömästi. Väliaikainen lähestymiskielto voidaan määrätä jos suojattavan henkilön turvallisuus sitä välittömästi edellyttää tai jos on pääteltävissä, että suojattava henkilö ei itse pelon tai muun syyn takia pysty itse lähestymiskieltoa tuomioistuimelta hakemaan. Lähestymiskiellon rikkomisesta säädetään rangaistus rikoslain 16. luvussa. (Laki lähestymiskiellosta 2013)

Rikoslain 4 luvun 4 pykälässä kerrotaan hätävarjelusta, joka voidaan nähdä sekä oikeutena puolustaa itseään että oikeuttamisperusteena teolle, joka täyttää jonkin rikoksen tunnusmerkistön. Teko voi olla sallittu hätävarjeluna, jos kyseessä on jo aloitettu tai välittömästi uhkaava oikeudeton hyökkäys, ja tekoa voidaan pitää puolustettavana hyökkäyksen laatu ja voimakkuus, tilanteessa olevat henkilöt sekä muut olosuhteen huomioiden. Jos kyseessä on hätävarjelun liioittelu eli vähäisempi puolustus olisi ollut riittävä, mutta olosuhteet huomioon ottaen henkilöltä ei olisi voinut vaatia muunlaista suhtautumista, hänet voidaan jättää rangaistukseen tuomitsematta. (Rikoslaki 2013)

3 VÄKIVALTA PARISUHTEESSA

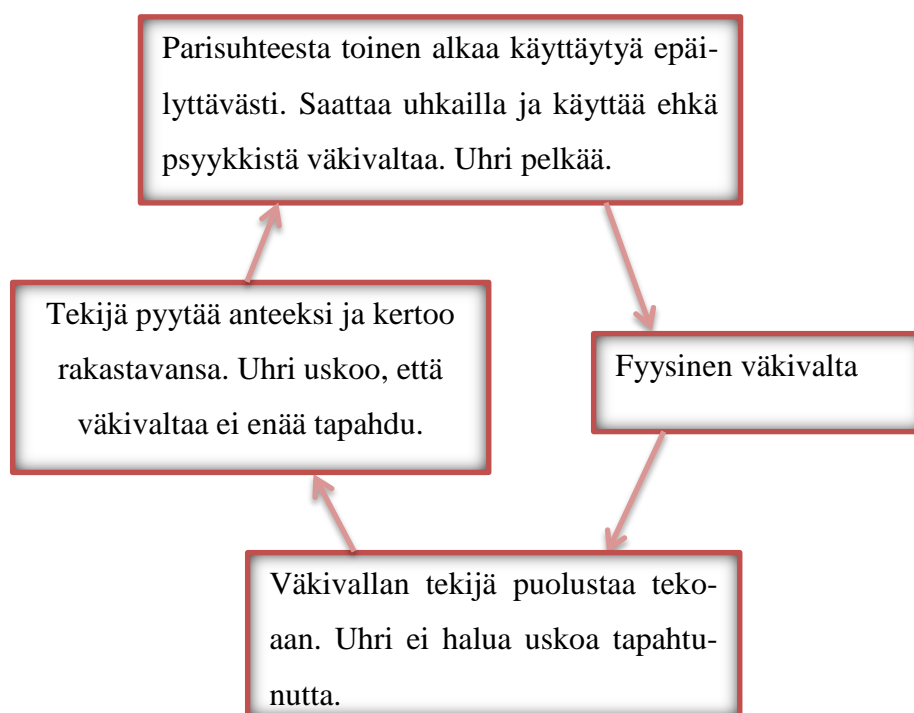
Väkivalta parisuhteessa on ilmiönä hyvin erilainen, kuin muut väkivallan muodot. Väkivalta kuitenkin on vain yksi osa parisuhdetta ja elämää parisuhteessa. Väkivallan esiintyminen parisuhteessa ei yleensä tarkoita, että suhde rakentuu pelkästään väkivallasta (Keskinen 2005, 73). Väkivaltaisen parisuhteen todellisuus rakentuu kiintymyksen, rakkauden ja väkivallan kietoutuessa toisiinsa. Väkivaltatyössä on siis otettava huomioon myös kaipauksen tunteet, toive läheisyydestä sekä muut parisuhteeseen kuuluvat tunteet. (Ojuri 2006, 19-20)

3.1 Väkivaltaisessa parisuhteessa pysyminen ja selviytyminen

Usein ihmetellään, miksi väkivaltaisesta parisuhteesta ei lähdetä pois. Erityisesti jos ulkopuoliset ovat havainneet tilanteen, saattaa olla turhauttavaa, että väkivallan kokija ei välttämättä itse näe tarvetta muutokseen vuosiin. Väkivaltainenkaan parisuhde ei yleensä ole ainoastaan väkivallan ja alistamisen tilanteita toisensa perään. Parisuhteeseen liittyy monia lupauksia ja toiveita, joita edes väkivalta ei kokonaan häivyttä. Usein väkivallan jälkeen tulee taas lämpimiä ja läheisyyttä lupaavia jaksoja, jotka ovat keskeinen tekijä parisuhteen jatkamisessa. Väkivaltaisessa suhteessa nämä läheisyyden hetket näyttävät erityisen arvokkaina. (Keskinen 2005, 73)

Myös Mari Vikman on pohtinut väkivallan jaksottaisuutta pro gradu -tutkielmassaan Väkivaltaa rakkauden varjolla, parisuhdeväkivalta homo- ja lesbosuhteissa. Hänen mukaansa jaksottaisuus on yksi selitys sille, miksi ihmiset jäävät väkivaltaiseen parisuhteeseen. Väkivalta esiintyy parisuhteissa siis hyvin samankaltaisena ja samaa kaavaa noudattaen riippumatta siitä, onko kyseessä mies ja nainen, mies ja mies vai nainen ja nainen. (Vikman 2001, 48-49) Kuvio 2 kuvaa tätä parisuhteessa esiintyvän väkivallan jaksottaisuutta väkivaltatilanteesta lämpimän ja rakastavan jakson kautta seuraavaan väkivaltatilanteeseen.

Kuvio 2. Väkivallan jaksottaisuus. (Vikman 2001, muokattu)

Tässä on kuitenkin tärkeää huomioida myös erojen näkökulma, sillä rakkauden ja kiintymyksen painoarvo vaihtelee yksilö- ja parikohtaisesti. Tutkimuksissa esiin tulleissa elämäntarinoissa osaa naisista piti suhteessa enemmän pelko ja voimattomuus tehdä muutos, kuin rakkaus tai usko parempaan. Jotkut jopa suoraan kertoivat rakkauden hävinneen väkivallan kokemusten myötä. Kuitenkin useat puhuivat jonkinlaisesta tottumuksesta tai kiintymyksestä, joka esti lähtemästä suhteesta. (Keskinen 2005, 73)

Kuvio 3 kuvaa naisten syitä väkivaltaisessa parisuhteessa pysymiseen. Usein, varsinkin jos parisuhde on kestänyt pitkään, hyvät muistot saavat uskomaan myös parempaan tulevaisuuteen ja asioiden korjaantumiseen. Ojuriin mukaan naiset myös usein pyrkivät ymmärtämään ja selittämään miehen väkivaltaista käytöstä. Selityksiä haetaan esimerkiksi lapsuudenkokemuksista, stressistä tai edellisen kumppanin uskottomuudesta. Naiset myös usein syyllistävät itseään kokemastaan väkivallasta. He saattavat kokea epäonnistuneensa äitinä tai vaimona ja sen myötä ajatella väkivallan olevan jollain tavalla oikeutettua. Erityisesti nuorempi sukupolvi kokee syyllisyyttä myös siitä, että heidän olisi pitänyt osata valita kumppani paremmin tai ratkaista ristiriidat niin, ettei tilanne etene väkivallaksi. Kulttuuriset ja yhteiskunnalliset normit ja käsitykset vaikuttavat myös tässä. (Ojuri 2006, 19-20)

Ensi ja turvakotien liiton julkaisussa Pari- ja lähisuhdeväkivalta puhutaan pääasiassa näkökulmasta, jossa parisuhteessa mies on väkivallan tekijä ja nainen väkivallan kokija. Kuvio 3 on otettu kyseisestä julkaisusta, joten myös siitä tulee esiin edellä mainittu asetelma. Oma näkemysemme kuitenkin on, että syyt saattavat olla hyvin samankaltaisia, vaikka parisuhteessa nainen käyttäisi väkivaltaa ja mies joutuisi pohtimaan, jääkö parisuhteeseen vai onko ero parempi vaihtoehto.

Kuvio 3. Naisen syitä pysyä väkivaltaisessa parisuhteessa (Ojuri 2006, muokattu)

Naisen syitä pysyä väkivaltaisessa parisuhteessa
• Usko parempaan huomiseen ja menneiden hyvien muistojen vaaliminen.
• Usko miehen lupauksiin muutoksesta.
• Luottamus oman rakkauden parantavaan voimaan.
• Pyrkimys ymmärtää ja selittää miehen käyttäytymistä.
• Syyllisyys perhe-elämän epäonnistumisesta, kyvyttömyydestä vaikuttaa miehen käyttäytymiseen, huonosta vaimoudesta, äitiydestä ja väkivallan mahdollisesta vaikutuksesta lapsiin.
• Ajatus siitä, että väkivalta on oikeutettua.
• Myytti ydinperheestä ja sen koossapitämisestä.
• Taloudellinen riippuvaisuus.

Auli Ojuri (2006) kirjoittaa artikkelissaan myös naisten selviytymiskeinoista väkivaltaisessa parisuhteessa (Kuvio 3.). Edellisessä kappaleessa on kerrottu syitä jäädä parisuhteeseen, mutta niiden lisäksi ihminen tarvitsee myös käytännön tapoja ja keinoja selvitä väkivaltatilanteista ja välttää niitä. Myös tässä kohtaa Ojuri käyttää asetelmaa, jossa nainen pelkästään kokee väkivaltaa ja mies käyttää väkivaltaa, mutta uskomme, että tilanteen ollessa päinvastainen miehet saattavat toimia samoin.

Yksi keino selviytyä on peitellä ja salata väkivaltaa ja tehdä siitä ikään kuin näkymätöntä. Esimerkiksi ulkopuolisen kysyessä mustelmien alkuperää nainen keksii selityksiä, eikä kerro mistä oikeasti on kyse. Usein nainen myös oppii tunnistamaan väkivallan merkkejä ja ennakoimaan tilanteita. Hän kontrolloi omaa toimintaansa, jottei anna miehelle syytä käyttää väkivaltaa. Nainen yrittää miellyttää miestä, mutta on jatkuvasti varuillaan. Vaikka tällaisella toiminnalla saatetaan estää väkivaltatilanteiden syntyminen

tai paheneminen, se kuitenkin taas lisää uskoa omaan pärjäämiseen ja näin ollen estää hakemasta apua. Ne ovat järkeviä ja käytännöllisiä selviytymiskeinoja, mutta eivät kuitenkaan aidosti ratkaise väkivaltaongelmaa. (Ojuri 2006, 24-25)

Moni väkivaltaisessa parisuhteessa elävistä naisista saattaa pitää parisuhteen ja perhe-elämän jatkumista omaa selviytymistään keskeisempänä tavoitteena. Vaikka naiset eivät etsi ulkopuolista apua, he etsivät vaihtoehtoja ja strategioita ongelmien ratkaisemiseksi tai tilanteesta selviytymiseksi. Toive väkivallan loppumisesta ja muutoksesta parempaan säilyy niin kauan, kuin uusia vaihtoehtoisia toimintamalleja löytyy. (Ojuri 2006, 24)

Kuvio 4. Naisen selviytymiskeinoja väkivaltaisessa parisuhteessa (Ojuri 2006, muokattu)

Naisen selviytymiskeinoja väkivaltaisessa parisuhteessa
<ul style="list-style-type: none"> • Pyrkimys tehdä väkivalta näkymättömäksi vaikenemalla siitä ja salaamalla se.
<ul style="list-style-type: none"> • Kyllä minä pärjään –asenne.
<ul style="list-style-type: none"> • Varuillaan olo, miehen käytöksen lukeminen ja vaarallisten tilanteiden ennakointi.
<ul style="list-style-type: none"> • Oman käytöksen kontrollointi.
<ul style="list-style-type: none"> • Miehen miellyttäminen.
<ul style="list-style-type: none"> • Omien tunteiden jäädäyttäminen.
<ul style="list-style-type: none"> • Lasten ohjailu miellyttämään isää.

3.2 Tilastoja

Parisuhdeväkivalta ja parisuhteissa esiintyvä seksuaalinen väkivalta ovat tyypillisesti piilorikollisuutta. Niistä ei siis mene tietoa poliisille, eivätkä ne näin ollen päädy myöskään tilastoihin. Poliisitilaston mukaan vuoden 2009 kaikista pahoinpitelyistä kahdeksan prosenttia oli parisuhdeväkivaltaa. Näistä poliisille ilmoitetuista parisuhdeväkivaltatapauksista suurin osa on kohdistunut naisiin. Alla olevan taulukon (kuvio 4) mukaan parisuhteissa esiintyneistä poliisin tietoon tulleista pahoinpitelyistä naisten osuus teon kohteena on selkeästi suurempi, kuin miesten. Kuitenkin törkeiden pahoinpitelyiden kohdalla luvut ovat hyvin lähellä toisiaan. Osa tutkijoista on sitä mieltä, että tilastoihin

vaikuttaa merkittävästi miesten alhaisempi ilmoitusalttius erityisesti lievemmissä tapauksissa. (Piispa 2011, 27-28)

Kuvio 5. Parisuhdeväkivallan asianomistajat sukupuolen mukaan 2008-2009 (Piispa 2011, muokattu)

	Nainen uhrina		Mies uhrina	
	2008	2009	2008	2009
Tapon, murhan tai surman yritys	11	11	10	9
Pahoinpitely	1620	1644	196	219
Törkeä pahoinpitely	85	70	62	54
Lievä pahoinpitely	768	747	143	146
Muut henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	19	17	7	5

Parisuhdeväkivallasta puhuttaessa usein kyseessä ei ole yksittäinen tapahtuma, vaan väkivallan tilanteet toistuvat ja muuttuvat ajan myötä vakavammiksi. Iso-Britanniassa tehdyn tutkimuksen mukaan kaksi kolmasosaa muun kuin seksuaalisen parisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneista naisista oli kokenut enemmän, kuin yhden väkivaltatilanteen viimeisen vuoden aikana. Kun otetaan huomioon sekä uhkaukset että väkivalta, tutkimukseen osallistuneet naiset olivat kokeneet keskimäärin jopa 20 väkivaltatapausta. Seksuaalista väkivaltaa parisuhteessaan kokeneista naisista puolet oli joutunut teon kohteeksi useammin, kuin kerran, viimeisen vuoden aikana. Kokemuksia oli keskimäärin kaksi kertaa, kun huomioidaan seksuaalinen väkivalta yrityksistä raiskauksiin. (Allen & Walby 2004, 23-24) Seksuaalinen väkivalta on tutkimusten mukaan neljänneksi yleisin naisten kokeman väkivallan muoto parisuhteissa. Sitä yleisempiä ovat vain liikkumisen estäminen, läimäisy ja uhkailu. Seksuaalinen väkivalta on hieman yleisempää, kuin lyömine, potkiminen tai esineellä heittäminen, ja selvästi yleisempää, kuin kuristaminen tai aseellinen väkivalta. (Keskinen 2005, 69) Edellä mainitun Iso-Britanniassa tehdyn tutkimuksen mukaan miehet ovat parisuhdeväkivallan kohteena harvemmin, kuin naiset. Lisäksi miesten kokemien väkivaltatapausten lukumäärien keskiarvo on huomattavasti pienempi, kuin naisten. (Allen & Walby 2004, 23-24)

Ensi- ja turvakotien liiton raportissa 13 Veitsen terällä (2011) Merja Laitinen tutkii artikkelissaan Naiseuden narratiivit 12:n turvakodin asiakkaan olleen naisen tarinan. Aineisto perustuu Miina-projektiin, jossa mukana olleet työntekijät keräsivät aineiston syksyllä 2009. Aineisto on siis jo lähtökohtaisesti valikoitunut, sillä kaikki aineiston henkilöt ovat naisia, he ovat hakeutuneet turvakodin asiakkaaksi ja he ovat kyenneet tuottamaan kirjallista materiaalia kokemuksistaan ja jäsentämään sitä annettujen osalueiden pohjalta. Kaikissa tapauksissa väkivallan tekijä on ollut miespuolinen kumppani ja kaikilla on myös lapsia. Taulukko (kuvio 5) ei siis kerro esimerkiksi yksin asuvien tai lapsettomien väkivaltakokemuksista ja apuun hakeutumisen prosessista. Naiset ovat itse kirjoittaneet kokemuksistaan ja kaikissa kirjoituksissa ei tullut esille samoja taustatietoja, joten puuttuvien tietojen kohdalla on kysymysmerkki.

Taulukosta kuitenkin käy ilmi, että naisilla on osaltaan erilaiset taustat. He ovat eriikäisiä ja väkivallan kesto vaihtelee runsaasti. Kaikissa, joissa on saatu tieto väkivallan kestosta, väkivaltaa on esiintynyt useita vuosia. Se saattaa viitata haastatteluissammekin esille tulleeseen ilmiöön väkivallan hitaasta kehittymisestä ja pahenemisesta. Väkivaltaa kokenut siis hakeutuu harvoin avun piiriin jo ensimmäisten väkivaltakokemusten jälkeen, mutta todennäköisesti sellaisia tapauksia kuitenkin jonkin verran on. Suurimmalla osalla artikkelin aineiston naisista apuun hakeutuminen alkoi ulkopuolisen puuttuessa tilanteeseen joko vain antamalla tietoa avun saamisesta tai ulkopuolisen tehtyä lastensuojeluilmoitus parisuhteessa esiintyvän väkivallan takia. Toisella haastattelemistamme pariskunnissa oli hyvin samankaltainen tilanne.

Kuvio 6. Artikkelin naiset, väkivalta ja avun hakeminen (Laitinen 2011, muokattu)

Nainen	Ikä	Väkivallan tekijä	Väkivallan kesto	Mikä sai hakemaan apua	Suhde väkivallan tekijään nyt
1	?	aviomies	20v.	työpaikan koulutuksessa silmien avautuminen	avioliitossa
2	yli 30v.	aviomies	n. 4,5v.	lääkärin lastensuojeluilmoitus	eronnut
3	?	aviomies, tytär	yli 10v.	pelko, poliisin soittaminen paikalle	eronnut
4	yli 50v.	aviomies	27v.	romahdus, suljetulle osastolle joutuminen	avioliitossa
5	yli 40 v.	aviomies	8v.	väkivallan tihentymisen, lääkärin vastaanotto	eronnut
6	n. 70v.	aviomies	n 30v.	sairaalan sosiaalityöntekijän antama tieto	mies laitoshoidossa
7	?	aviomies	?	hyökkäys keskustelun aikana	eronnut
8	?	aviomies	?	päiväkodin lastensuojeluilmoitus	eroamassa
9	n. 40v.	aviomies	4,5v.	lapsi otti yhteyttä turvakotiin	eronnut
10	yli 30v.	aviomies	n. 4v.	jutun lukeminen turvakodista, väkivallan teon jälkeen päätös lähtemisestä	eroamassa
11	?	avomies	useampi vuosi	lapsi kertoi koulussa väkivallasta	eronnut
12	?	aviomies	9v.	väkivallan tihentymä	eronnut

4 AUTTAMISEN KEINOJA

4.1 Yhteiskunta ja palvelujärjestelmä

Väkivaltatyön palvelujärjestelmä koostuu useista eri alojen toimijoista julkisella, yksityisellä ja kolmannella sektorilla. Yksi tapa jaotella palvelut on jakaa ne kolmeen ryhmään, joita ovat psykososiaaliset palvelut, terveydenhuollon palvelut, ja oikeudelliset interventiot eli poliisin ja oikeuslaitoksen tarjoamat palvelut. Psykososiaaliset palvelut ovat väkivaltatilanteissa suurin auttava ryhmä. Niihin kuuluvat esimerkiksi turvakodit, perheneuvolat, kirkon perheasianneuvottelukeskukset, kunnan sosiaalitoimistot ja lastensuojelu, päihdehuollon palvelut sekä muut yksilö-, perhe- ja ryhmätyöpalvelut. (Nietola 2011, 16)

Palvelut voidaan jakaa myös perus- ja erityispalveluihin. Peruspalveluilla tarkoitetaan sosiaali- ja terveystoimen perustyönä tehtävää auttamista, kuten esimerkiksi uhrien tunnistamista, hoidollisia toimenpiteitä ja ohjaamista muihin palveluihin. Erityispalveluita taas ovat sellaiset palvelut, jotka keskittyvät nimenomaan väkivaltaan liittyviin ongelmiin joko uhrin, tekijän tai todistajan kanssa. Näitä ovat esimerkiksi turvakodit, turvakotien avopalvelut ja erityisesti väkivallan kohteille tai tekijöille tarkoitetut neuvontapalvelut. Osa erityispalveluista on keskittynyt vain tietyn asiakasryhmän, kuten seksuaalisen väkivallan uhrien tai maahanmuuttajien, auttamiseen. (Nietola 2011, 16)

Väkivaltatyöhön kohdennettujen palvelujen saatavuudessa, määrässä ja työmuodoissa on suuria alueellisia eroja. Tämä näkyy varsinkin erityispalveluissa ja asiantuntijatyössä, koska niistä suurimman osan tarjoavat järjestöt. Tällä hetkellä Suomessa ei ole selkeää lainsäädäntöä lähisuhdeväkivalta-asiakkaan palveluista. Siksi kunnilla on hyvin eritasoiset hoitopolut, eikä vastuuta parisuhdeväkivallan eri osapuolien palveluista ole määritelty selkeästi. Jopa kansainvälisten suositusten mukaan pitäisi lisätä palveluita huomattavasti. Esimerkiksi Euroopan Unionin suositusten mukaan Suomessa pitäisi olla yksi turvakotipaikka kymmentätuhatta asukasta kohden eli yhteensä yli 500 paikkaa. Kuitenkin vuonna 2007 turvakoteja oli 23 ja niissä paikkoja yhteensä vain 125. Usein yksi toimija tarjoaa useampaa palvelua, kuten esimerkiksi turvakodit erilaisia avopalveluita. Tällöin palvelut keskittyvät alueellisesti yhteen paikkaan entistä enemmän ja pitkät välimatkat saattavat olla este palveluiden käyttämiselle. (Nietola 2011, 17)

Väkivaltatyöhön kohdennettuja palveluita on kuitenkin kehitetty jatkuvasti ja väkivalta nostettu yhteiskunnallisen keskustelun aiheeksi. Lainsäädäntöä on uudistettu ja rikosten uhrien asemaa on parannettu. Väkivallan vähentämiseen on sitouduttu myös politiikan tasolla ja erilaiset väkivallan tutkimus- ja ehkäisyhankkeet ovat saaneet rahoitusta. Myös tietoa väkivallan monimuotoisuudesta on pyritty levittämään ja työyhteisöt ovat saaneet ohjeistusta lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen, puheeksi ottamiseen ja uhrien auttamiseen. (Nietola 2011, 17)

4.2 Väkivaltatyö

Suomalaiseen kulttuuriin kuuluu eräänlainen väkivallan häpeäminen. Tämä on tullut näkyväksi myös perheväkivaltatyössä. On havaittu, että ammattiauttajienkin on vaikea puuttua perheen sisäiseen väkivaltaan, vaikka se on lain mukaan rangaistava teko. Perheväkivaltatyössä tärkeässä roolissa on verkostotyö. Kun työssä käsitellään väkivaltaa, tarvitaan jatkuvaa vuoropuhelua ja ajatusten peilaamista muiden työtovereiden keskuudessa. Yksi tärkeä elementti väkivaltatyössä on siis reflektiivinen työote. Työyhteisöllä tai verkostolla tulisi myös olla yhteneväinen linjaus siitä, miten työtä tehdään. Työn tulisi sisältää aktiivista vaikuttamista sekä palvelujen kehittämistä. Ammattilaisten oman osaamisen kehittäminen on myös toivottavaa, sillä sen moninaisuuden ymmärtäminen antaa uusia oivalluksia ja työvälineitä. Maailman muuttuessa ja kehittyessä ympärillämme, tulisi ammattiauttajienkin kehittää itseään. Esimerkiksi jos väkivallasta puhutaan vain sukupuolisidonnaisesti ilman, että otetaan huomioon miesten ja naisten aseman historiallista kehitystä, saatetaan kavennuttaa vaikuttamisen mahdollisuuksia hoitamisessa sekä jälkien korjaamisessa. (Huhtalo, Kuhanen & Pyykkö 2003, 34)

Väkivaltatilanteen jälkeen olisi tärkeää, että molemmat osapuolet saisivat apua. Molempien tulisi mahdollisuuksien mukaan päästä puhumaan omaa sukupuolta olevan työntekijän kanssa. Työntekijöillä on tilanteisiin puuttumisen vaiheissa suuri vastuu, heillä tulee olla selkeät ohjeet ja keinot tilanteen hoitamiseksi. Heillä täytyy myös olla mahdollisuus tarjota turvaa väkivallan uhriksi joutuneille. Useimmiten parisuhdeväkivallan auttamistyö lähtee parisuhteen ongelmien ja niistä johtuvien syiden pohtimisesta.

Moniammatillinen yhteistyö on viime vuosina saanut laajaa kannatusta yhteiskunnan eri tahoilta. Moniammatillisesta yhteistyöstä voidaan käyttää myös termiä asiantuntijayh-

teistyö. Sen tarkoitus on tuottaa laadukkaita, kokonaisvaltaisia ja toimivia palveluita. Yhden määritelmän mukaan moniammatillisella yhteistyöllä pyritään tietojen, taitojen, tehtävien, kokemusten ja/tai toimivallan jakamisella jonkin yhteisen päämäärän saavuttamiseen. Yhteistyössä pyritään ylittämään myös sektorirajoja eli asiakkaan palveluverkostossa voi olla sekä julkisen, yksityisen että järjestöjen toimijoita. Lisäksi mukana voi olla muita, kuin ammatillisia auttajatahoja, kuten asiakkaan omat luonnolliset verkostot, joissa ihmiset eivät ole niinkään työntekijöinä vaan verkoston jäseninä. Silloin yleensä puhutaan verkostotyöstä. (Nietola 2011, 21-22)

Yhteistyö eri ammattikuntien ja toimijoiden kesken mahdollistaa asiakkaan tilanteen hahmottamisen kokonaisuutena, jolloin voidaan huomioida asiakkaan erilaiset ongelmat ja tarpeet samanaikaisesti (Nietola 2011, 23). Usein esimerkiksi alkoholinkäyttö liittyy väkivaltaiseen käyttäytymiseen. Myös erilaiset sairaudet saattavat liittyä tilanteeseen joko muuten tai väkivallan seurauksena. Yksittäinen työntekijä usein keskittyy vain yhden ongelman hoitoon. Tämä ongelma on yleensä se, joka ensimmäiseksi tulee puheeksi tai johon puuttumisen työntekijä kokee tärkeimmäksi. Asiakas saattaa esimerkiksi hakeutua hoitoon päihdeongelman takia ja vaikka väkivaltainen käyttäytyminen tulee puheeksi, se nähdään ainoastaan alkoholin käytön seurauksena. Usein sekä asiakas että työntekijä uskovat päihdeongelman hoidon olen riittävä ratkaisu. Moniammatillisen yhteistyön kautta asiakkaan verkostoon saadaan usean alan asiantuntijoita ja voidaan hoitaa useita toisiinsa liittyviä ongelmia. (Keskinen 2005, 231-235) Vastaava tilanne tuli esille toisessa haastattelussamme. Pariskunnan välisen väkivaltatilanteen seurauksena ensin keskityttiin lasten turvallisuuteen ja lastensuojelusta heitä neuvottiin hakemaan apua vanhempien parisuhteessa esiintyvään väkivaltaan.

Pari- ja perhetyöskentely on tärkeä osa väkivaltatyötä. Joissain tapauksissa nämä työmuodot voivat antaa asiakkaille enemmän, kuin pelkkä yksilö- tai ryhmätyöskentely. Suomalaisen lähisuhdeväkivallan auttamistyön alkuvaiheissa 1970- ja 1980-luvuilla ideologia oli perhekeskeinen. Perheissä, joissa väkivaltaa esiintyi, keskityttiin väkivallan tekijän ja uhrin tapaamisiin. Keskiössä oli parisuhteen ongelmien selvittely sekä hoito. 1990-luvulla hoitomuodoksi vakiintui väkivallaisen parisuhteen osapuolten auttaminen erillään. Tähän muutokseen vaikutti erityisesti feministinen näkökulma, jossa väkivalta nähtiin tekijän ongelmana. Tämän näkemyksen mukaan uhria haluttiin myös suojella mahdolliselta traumatisoitumiselta ja lisäkärsimyksiltä. Viime vuosina kuitenkin pari- ja perhetapaamiset ovat tulleet takaisin näkyväksi osaksi väkivaltatyötä. Tähän

muutokseen on vaikuttanut väkivallan luonteen syvempi ymmärrys sekä pari- ja perheyöskentelyn havaitseminen toimivaksi menetelmäksi joissain tapauksissa. Parisuhdeyöskentelyn soveltuvuudesta väkivaltatyöhön on viime vuosina myös julkaistu kattavia artikkeleita ja kirjoja. Käsitlemme seuraavaksi lähemmin tutkimuksellemme oleellista parityöskentelyä ja sen taustalla olevaa teoriaa. (Oulun ensi- ja turvakoti RY 2006, 137–138)

Paritapaamisella tarkoitetaan pari- tai seurustelusuhteessa olevien kumppaneiden tapaamista yhden tai kahden työntekijän kanssa. Parityöskentelyä tarvitaan lähisuhdeväkivallan hoidossa. Mikäli pitäydettäisiin pelkässä yksilötyöskentelyssä, jätettäisiin erittäin tärkeä osa-alue lähisuhdeväkivallan hoidosta huomiotta. Pariskunnan halutessa pysyä yhdessä ja selvittää suhteen ongelmat, täytyy heille olla tarjolla sopivia palvelumuotoja. Paritapaamisten tarkoituksena on löytää keinoja joilla selvittää parisuhteen ongelmia ja auttaa pareja löytämään keinoja selvittää ristiriidat väkivallattomasti. Kuitenkin on huomioitavaa, etteivät nämä paritapaamiset sovellu parisuhdeväkivallan katkaisuun.

Parityöskentely on sopiva auttamismuoto vain osalle apuun hakeutuvista. Näille paritapaamisille on asetettu eräänlaisia reunaehtoja, joiden täyttymisen jälkeen voidaan työskentelytavan katsoa soveltuvan parin tarpeisiin. Reunaehdot on tärkeä ottaa huomioon, sillä osassa parisuhdeväkivaltatapauksissa suhteeseen kuuluu alistamista sekä riski uusiutuvista väkivallanteoista. Väkivallan tekijän täytyy kyetä ottamaan vastuu omasta väkivallastaan ja hänen täytyy olla valmis luopumaan sen käytöstä. Parityöskentelyssä täytyy myös ottaa huomioon väkivallan kohteeksi joutuneen mahdollinen traumatisoituminen. Molempien osapuolten tulee olla henkisesti kykeneväisiä sekä motivoituneita parityöskentelyyn. (Oulun ensi- ja turvakoti RY 2006, 138–142)

Parityöskentelyyn kuuluu tiettyjä periaatteita sekä työmenetelmiä. Seuraavaksi käsittelemme työparin osuutta työskentelyssä, paritapaamisten tavoitteita sekä periaatteita. Parityöskentelyä suositellaan yleensä toteutettavaksi kahden työntekijän voimin. Tapaamisista täytyy luoda turvallisia. On tärkeää heti tapaamisten alkaessa sopia pelisäännöistä; miten tapaamiset etenevät ja milloin ne lopetetaan. Työntekijöiden tulee tietoisesti keskittyä omaan toimintaansa parityössä. Keskeinen elementti parityöskentelyssä on työntekijöiden empaattinen ja kunnioittava suhtautuminen asiakkaisiin. Asiakkaiden puheenvuoroja tulee kuunnella kiinnostuneesti ja heihin tulee suhtautua tasapuolisesti. Paritapaamisten tavoitteena on muodostaa uusia rakentavia tapoja käsitellä ristiriitatilant-

teita parisuhteessa. Paritapaamisten tarkoituksena on antaa suhteen molemmille osapuolille tilaisuus selittää mitä he tarkoittavat. Kumpikin osapuoli saa pitää oman puheenvuoronsa ilman toisen keskeytyksiä. Työntekijöiden vastuulla on varmistaa, että nämä puheenvuorot saadaan pidettyä ilman toisen osapuolen häirintää. (Oulun ensi- ja turvakoti Ry 2006, 143–144)

Työntekijän ammattitaito ja asenne on siis tärkeässä roolissa parityöskentelyssä. Suvi Keskinen on tutkimuksessaan Perheammattilaiset ja väkivaltatyön ristiriidat haastatellut perheneuvoloiden työntekijöitä. Heistä monet kritisoivat parityöskentelyä, sillä usein tapaamiset keskittyvät väkivaltaa käyttäneen puolison, kyseisessä tutkimuksessa aina miehen, kertomukseen ja naisen väkivallan kokemukset jäivät vähemmälle huomiolle. Nainen myös saattoi jättää asioita kertomatta pelätessään miehen reaktiota ja joskus naisen puhuminen paritapaamisen aikana jopa saattoi johtaa uusiin väkivallan tekoihin. Työntekijät eivät halunneet ottaa tällaisia riskejä ja pitivät erillistyöskentelyä parempana vaihtoehtona. Yksi esille noussut vaihtoehto oli myös, että asiakkaiden kanssa olisi sekä yksilö- että paritapaamisia. Paritapaamisten alkaminen edellyttäisi, että molemmat puolisot ovat halukkaita siihen ja he ovat käsitelleet väkivaltatilanteita ja -kokemuksia tarpeeksi jo yksilötapaamisissa. Keskinen tutkimuksen aikana tuli kuitenkin myös esille, että suurin osa perheneuvoloiden väkivaltatyöstä kohdistui väkivaltaa kokeneisiin naisiin ja heidän lapsiinsa, eivätkä väkivaltaa käyttäneet miehet käyneet perheneuvolassa välttämättä kertaakaan. (Keskinen 2005, 174-179)

Usein, kun parisuhdeväkivaltaan haetaan apua tai ulkopuolinen puuttuu siihen, tilanne on akuutti ja pahasti kriisiytynyt. Tilanteeseen on esimerkiksi jouduttu kustumaan poliisi tai väkivaltaa kokenut hakeutuu turvakotiin joko suoraan väkivaltatilanteesta tai pian sen jälkeen. Silloin auttajien ensisijainen tehtävä silloin on tarjota asiakkaalle turvallinen ympäristö ja huolenpito. Ensi- ja turvakotien liitto on laatinut listan keskeisimmistä asioista nimenomaan kriisivaiheen työskentelyyn turvakodissa (kuvio 6.), mutta mielestämme ne ovat päteviä myös muualla tehtävässä työssä. Ne ovat tärkeitä toimia myös, vaikka kyseessä ei olisi akuutti tilanne, mutta asiakas tulee hakemaan apua ensimmäistä kertaa. Lisäksi tarvittaessa on tärkeää huomioida lapset ja tukea vanhemmuutta, sekä tehdä yhteistyötä lastensuojelun kanssa. Turvakodista otetaan myös lähes aina yhteyttä väkivallan tekijään ja tarjotaan myös hänelle apua. (Ojuri 2006, 27)

Kuvio 7. Kriisivaiheen työ (Ojuri 2006, muokattu)

Kriisivaiheen työ
• Turvan ja huolenpidon tarjoaminen.
• Väkivaltatilanteen purkaminen keskusteluin.
• Tiedon tarjoaminen väkivallasta ja sen seurauksista.
• Aiempien väkivaltakokemusten ja väkivaltahistorian selvittäminen.
• Käytännön asioiden jäsentäminen ja järjestely.
• Viranomaistyö.

Termillä kriisi tarkoitetaan yllättävää ja odottamatonta tapahtumaa, josta selviytymiseen eivät omat keinot riitä. Tätä seuraa tunne tilanteen hallinnan menettämisestä ja olemassa olevien selviytymiskeinojen riittämättömyydestä. Normaalissa prosessissa kriisi etenee vaiheittain; alun alkujärkytyksestä aina uudelleen suuntautumiseen saakka. Jokainen ihminen toipuu kuitenkin kriisistä omalla tavallaan ja tarvitsee itselleen sopivia selviytymiskeinoja. Yksilöllisyydestä huolimatta kaikille yhteistä on, että tapahtuneesta olisi mahdollista puhua. Perusedellytyksiä kaikelle kanssakäymiselle tulee olla luotettavuus ja turvallisuus. (Huhtalo, Kuhanen & Pyykkö 2003, 20)

Naisen ja lapsen joutuminen väkivallan kohteeksi on aina traumaattista. Miehillä on yleensä kokoonsa ja voimaansa perustuva suoja naisen puolelta tulevaa väkivaltaa vastaan. Silti, vaikka miesten kokema väkivalta ei välttämättä herätä aina kuolemanpelkoa, on se yhtä tuomittavaa ja traumojen syntymisen mahdollistavaa. Väkivallan tullessa mukaan kuvioihin, vaikka riidat ennen olisivatkin olleet uhkaavan tasolla, on aina tapahtuessaan shokki. Traumaattinen kriisi tarkoittaa yksilön psyykkistä tilaa, kun hän on joutunut tilanteeseen, joka on uhkana sosiaaliselle identiteetille, fyysiselle turvallisuudelle ja olemassaololle. Tapahtuneista väkivaltakokemuksista voi kieliä psyykinen ja psykosomaattinen oireilu. Posttraumaattinen stressireaktion syntyminen on mahdollista väkivaltaisen kokemuksen jälkeen. Kokemus voi myös aiheuttaa pelkotiloja. Myös masennus ja epätoivon tunteet ovat yleisiä. (Huhtalo ym. 2003, 22)

4.3 Kantaa ottaminen ja vastuuttaminen

Yleinen lähtökohta väkivallasta puhuttaessa on, että väkivalta on vallankäyttöä, jolla on tekijä ja kohde. Tekijyyden mukana tulee myös vastuu väkivallanteosta ja väkivaltaisen käytöksen lopettamisesta. Tämä vaikuttaa lähes itsestään selvältä näkemykseltä, mutta on työntekijän kannalta todella haastava. Työntekijän tehtävä kuitenkin pääasiassa on olla neutraali, eikä hän saa tuomita asiakasta tai niin sanotusti valita puolta asiakkaiden tilanteesta. Tämä näkemys on vallalla erityisesti perinteisissä perheterapeuttisissa käytännöissä. Tasapuolisuutta ja molempien osapuolten hyväksyntää korostava näkemys on toimija useimmissa asiakastilanteissa, mutta väkivaltatyössä se saattaa käytännössä muuttua väkivaltaa häivyttäväksi ja väkivaltaa käyttäneen näkökulmaa tukevaksi. (Keskinen 2005, 181-187)

Perheneuvoloiden työntekijät katsoivat, että väkivaltaa käyttäneen vastuuttaminen teois- taan on välttämätöntä, jotta hän voi alkaa muuttamaan käytöstään. Käytännössä tämä kuitenkin tarkoittaa, että työntekijä asettuu väkivallan kohteen puolelle. Tämän takia keskusteluissa työntekijät pyrkivät irrottautumaan asiakkaiden välisestä yksittäisestä väkivaltatilanteesta ja ottamaan kantaa yleisesti väkivallankäyttöä vastaan. Tällöin väkivaltaa käyttänyt asiakas useimmiten oli työntekijän kanssa samaa mieltä, eikä kokenut tulleen syytetyksi henkilökohtaisesti. Parityöskentelyssä työntekijän asettuminen väkivallan kohteen puolelle saattaa aiheuttaa toiselle osapuolelle tunteen, että hänen näkemyksiään vähätellään tai ei oteta huomioon ollenkaan. Myös tästä syystä perheneuvoloiden työntekijät katsoivat yksilötyöskentelyn olevan parempi menetelmä väkivaltatyössä ja väkivallan käyttäjän tarvitsevan erityisesti heidän auttamiseen erikoistuneita palveluita. (Keskinen 2005, 181-187)

4.4 Ennaltaehkäisy

Lähisuhdeväkivalta on vakava yhteiskunnallinen ongelma. Yleisyytensä sekä aiheuttamiensa fyysisten ja henkisten vammojen takia se vaatii puuttumista. Pelkkä korjaava väkivaltatyö ei riitä ongelman ratkaisemiseksi, vaan tarvitaan myös toimia, joilla pyritään ennaltaehkäisemään lähisuhdeväkivallalle altistavia tekijöitä. Ennaltaehkäisevä väkivaltatyö on laaja ja moniulotteinen kenttä, jonka kannalta on tärkeää tunnistaa väkivallan taustatekijöitä. Seuraavaksi käsittelemme kulttuurisia ja sosioekonomisia tekijöi-

tä sekä korjaavaa väkivaltatyötä osana ennaltaehkäisyä. (Oulun ensi- ja turvakoti Ry 2006, 153) Käsitlemme myös Turvakotityön käytännöt – teoksen ehdotuksia parisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi.

Perheen rakenteella ja hierarkialla voi olla yhteyksiä lähisuhdeväkivallan esiintymiseen. Lähisuhdevallan lisääntyneeseen riskiin voivat vaikuttaa esimerkiksi naiselta evätyt oikeudet perheen taloudellisiin resursseihin. Miesten ja naisten välinen tasa-arvo näyttää olevan yhteydessä vähentyneeseen lähisuhdeväkivaltaan ja miesten mahdollinen ylivalta taas lisääntyneeseen väkivaltaan. Tasa-arvon lisäämisen tulisi täten olla tärkeässä roolissa ympäri maailmaa väkivallan ennaltaehkäisevässä työssä. Tasa-arvotyön kautta voidaan muuttaa yleisiä mielipiteitä sekä asenneilmapiiriä väkivaltaa tuomitsevammaksi. On kuitenkin havaittu, että tasa-arvon lisääntyminen on myös yhteydessä lisääntyneeseen lähisuhdeväkivaltaan. Naisten mahdollisen taloudellisen itsenäisyyden johdosta maailmankuvaltaan perinteisiin arvoihin tukeutuvat miehet saattavat ristiriitatilanteissa turvautua väkivaltaan. Yleisesti ottaen voidaan nähdä, että sosiaaliset muutokset voivat lisätä riskiä väkivallan lisääntymiselle. Kuitenkaan tätä ei voida nähdä perusteena tasa-arvosta luopumiselle. (Oulun ensi- ja turvakoti Ry 2006, 153–155)

Sukupuolvelta toiselle siirtyvä väkivallan kierre, tai niin kutsuttu väkivallan ylisukupolvinen ketju, on laajalti tutkittu aihe. Väkivallan voidaan nähdä siirtyvän sukupolvelta toiselle kolmella eri tavalla: biologisen perimän kautta, lapsuuden kaltoin kohtelun kautta tai yleisten sosiokulttuuristen tekijöiden kautta. Monissa tutkimuksissa on saatu tuloksia, joiden mukaan lapsuuden altistuminen väkivallalle lisää riskiä omaan väkivaltaiseen käyttäytymiseen aikuisena. Myös väkivallan ohella esimerkiksi lapsen kohdistuva mahdollinen autoritaarinen kasvatusta tai laiminlyönti voi olla väkivallalle alistavia tekijöitä. Tutkijat ovat kuitenkin erimieltä siitä johtavatko tietyt lapsuuden stressitekijät tiettyihin psykososiaalisiin ongelmiin vai altistavatko tietyt lapsuuden stressitekijät tietyille ongelmille, jotka valikoituvat yksilöllisesti ja ennalta arvaamatta. (Oulun ensi- ja turvakoti Ry 2006, 165)

Väkivallan ennaltaehkäisytyössä on tärkeää että väkivaltaperheiden ja parien olosuhteisiin puututaan aktiivisesti ja apua tarjotaan. Etenkin väkivaltaperheiden tapauksissa tulisi ottaa huomioon lasten asema. Heille tulisi tarjota terapeutista apua altistuttuaan väkivallalle ja heidän väkivallalle altistumisen loppuminen tulisi taata avun piiriin päästessä. (Oulun ensi- ja turvakoti Ry 2006, 166)

Turvakotityön käytännöt –kirjassa parisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi luetellaan seuraavia ehdotuksia: turvakotityön kehittäminen, sosiaalialan työn metodiopetus, parisuhdeväkivallan sisällöt koulutuksessa, varhainen puuttuminen palvelujärjestelmässä, rakenteellinen parisuhdeväkivallan ehkäisy sekä parisuhdeväkivallan ehkäisy osana päihdeiden ongelmakäytön ehkäisyä. Turvakotityön kehittäminen nähdään tärkeänä osana ennaltaehkäisytyötä. Turvakodeissa tulisi kehittää perustyötä ja siihen tulisi varata tarpeelliset resurssit. Asiakaskunnan ollessa väistämättä monimuotoinen, tulisi työntekijöillä olla kattavat ja riittävät valmiudet kohdata esimerkiksi asiakkaiden mielenterveysongelmia.

Sosiaalialan työn metodiopetuksella tarkoitetaan sitä, että oppilaitoksissa tulisi luoda valmiuksia myös käytännön työhön sosiaalialalla. Parisuhdeväkivallan tulisi myös olla omana opetussisältönään toisen asteen, ammattikorkeakoulujen sekä yliopistojen opetuksessa. Varhainen puuttuminen palvelujärjestelmässä on aihe, joka oli meille myös tutkimuksessa erittäin tärkeä ja oleellinen. Parisuhdeväkivaltaan tulisi puuttua yleispalveluissa. Myös tässä osiossa nostetaan esille työntekijöiden riittävä koulutus sekä valmiudet asioiden käsittelyyn. Rakenteellinen parisuhdeväkivallan ehkäisy taas edellyttää ongelmien näkyväksi tekemistä ja niiden puheeksi ottamista. Asioista tulee puhua ääneen niiden omilla nimillä. Suomessa parisuhdeväkivalta on usein yhteydessä alkoholin käyttöön. Parisuhdeväkivallan ehkäisytyössä tulisi siis ottaa myös huomioon mahdolliset päihdeongelmat väkivaltatilanteiden laukaisijana ja täten keskittyä myös päihdeongelmien ehkäisyyn. (Turvakotityön käytännöt 2005, 187–189)

5 TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

5.1 Tavoitteet

Opinnäytetyömme tavoitteena on lisätä osaamista, ymmärrystä ja tietoutta parisuhdeväkivallan moninaisuudesta, niin työelämän ammattilaisille kuin kaikille niille, jotka tutkimuksen lukevat. Tutkimuksen kautta voimme kehittää myös omaa osaamistamme tulevaisuuden työntekijöinä. Sosiaalialan työntekijät saattavat minkä tahansa asiakasryhmän keskuudessa kohdata parisuhdeväkivaltaa koskevia tapauksia. Auttaessa suhteen molempia osapuolia, on tärkeää kyetä suhtautumaan tilanteisiin objektiivisesti ja nähdä molempien tarinoiden puolet. Omien tunteiden tiedostamisessa auttaa laajempi ymmärrys aiheesta. Yhteiskunnassa vallitsee monia yleistettyjä käsityksiä parisuhdeväkivallasta, jotka eivät missään määrin tavoita aiheen kokonaisvaltaisuutta. Väkivalta on jo itsessään vaikea määritellä tarkkaan ja se, että väkivalta esiintyy parisuhteessa, tekee tilanteesta vielä paljon monimutkaisemman.

Opinnäytetyömme tarkoitus on tutkia avun piiriin hakeutumisen prosessia, kun apua haetaan pariskuntana parisuhteessa esiintyvän väkivallan takia. Toivomme, että tutkimuksemme helpottaa parisuhdeväkivallan molempien osapuolten apuun hakeutumista ja avun laatua. Pyrimme selvittämään kokevatko haastateltavamme palvelut heille sopiviksi ja kattaviksi. Tutkimuksen avulla toivomme myös löytävämme parannusehdotuksia, kuinka edistää asiakkaiden ja työntekijöiden välistä vuorovaikutussuhdetta.

5.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksemme perustana oli tutkia parisuhdeväkivallan monimuotoisuutta joten asetimme ensimmäiseksi tutkimuskysymykseksemme tutkia parisuhdeväkivaltaa ilmiönä subjektiivisten kokemusten kautta. Tämän myötä toiseksi tutkimuskysymykseksi nousi asiakasnäkökulma. Halusimme eritoten selvittää haastateltavien kokemuksia ja mielipiteitä apuun hakeutumisen prosessista. Tutkimuskysymyksiä silmällä pitäen koimme, että teemahaastattelu soveltuisi parhaiten tutkimukseemme.

Ensimmäinen teemamme haastatteluissa tarkastelee väkivallan muotoa parisuhteessa eli miten väkivallan käyttö alkoi, millaista väkivalta oli ja mitä siitä seurasi. Näiden kysymysten avulla toivomme saavamme haastateltavien omakohtaisia kokemuksia siitä, minkä he kokevat parisuhteessaan väkivallaksi ja miten se vaikuttaa parisuhteeseen. Apuun hakeutumisen prosessia tarkastellessa on myös oleellista huomioida, missä meni haastateltavien mielestä raja eli milloin he kokivat, että nyt on aika hakea apua ja kumman aloitteesta tämä tapahtui.

Alustava haastattelumme runko rakentuu myös kahdesta muusta teemasta, joiden avulla toivomme saavamme kuvaa siitä kuinka tällaisia pareja voitaisiin auttaa aikaisemmin ja tehokkaammin. Toinen teemamme käsittelee avun hakemista ja saamista. Olisiko haastateltavien omasta kokemuksesta voitu ulkopuolelta puuttua heidän tilanteeseensa aikaisemmin? Tämän kysymyksen kautta pyrimme saamaan vastauksia siihen mikä havahdutti haastateltavat siihen, että apua tarvitaan ja miten avun hakemisen kynnystä voitaisiin madaltaa.

Kolmantena teemana haluamme vielä tarkastella jo olemassa olevien palveluiden soveltuvuutta apua yhdessä hakeville pareille. Onko haastateltavien omasta kokemuksesta tarjolla palveluita ja auttavia tahoja, jotka soveltuvat heidän tilanteeseensa? Tämän kysymyksen takana on ajatus siitä, että mikäli pariskunta hakee apua yhdessä, ovatko tarjolla olevat palvelut helposti löydettävissä. Kaikkien näiden teemojen kautta toivomme voivamme rakentaa haastattelun, jonka jälkeen olemme saaneet kerättyä kattavan paketin haastateltavien omista kokemuksista.

Haastattelumme runkoon sisältyy myös tarpeellisten taustatietojen selvittäminen ja haastateltaville tilanteen tarkempi selittäminen. Koemme tärkeäksi, että haastateltavat voivat tulla luottamukselliseen tilanteeseen, jossa me vakuutamme, ettei heidän henkilötietojaan levitetä. Tutkimuskysymyksiin liitämme taustatieto-osioon kysymyksiä muun muassa iästä, parisuhteen kestosta ja Perheväkivaltaklinikan asiakkuuden kestosta.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimusetiikka

Tutkimuksemme käsitellessä parisuhdeväkivaltaa ja tarkennettuna sitä kokevien ihmisten kokemuksia, koimme erittäin tärkeänä noudattaa tarkoin tutkimuseettisiä sääntöjä ja ohjeita. Halusimme toteuttaa tutkimuksen, jossa saisimme kerättyä mahdollisimman totuudenmukaisia kokemustarinoita haastateltaviltamme. Uskoimme kynnyksen kertoa kokemuksistaan madaltuvan, mikäli tarjoaisimme tutkittaville eettisesti kunnioittavan tutkimusympäristön.

Etiikka moraalisena näkökulmana on osa arkea. Ihmiset pohtivat oikean ja väärän määritelmiä, mikä on sallittua, mikä ei. Tutkimusetiikan tarkastelu on tärkeää, mikäli halutaan toteuttaa luotettava tutkimus. Tutkimusetiikan ja juridiikan tuntemus voi auttaa tutkimusta tehdessä, mutta konkreettista tutkimusta toteuttaessa on jokainen itse vastuussa ratkaisuksistaan ja valinnoistaan. Tutkimusetiikkaa tarkastellessa on luontevin lähtökohta normatiivinen etiikka, joka pyrkii vastaamaan siihen mitkä ovat oikeat ja täten noudatettavat eettiset säännöt. Se voidaan jakaa teleologisiin, deontologisiin ja konsekventialisiin teorioihin, näistä tarkastelemme seuraavaksi deontologista teoriaa tarkemmin. (Tutkimusetiikka 2006, 21–22)

Deontologisessa eli velvollisuusetiikassa korostetaan sääntöjen noudattamista ja niiden korostamista. Tutkimuksessa velvollisuusetiikkaan kuuluu esimerkiksi tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus. Tämä johtaa juurensa ihmisarvon ja ihmisen autonomian kunnioittamiseen. Käytännössä tämä toteutui myös meidän tutkimuksessamme siten, että tutkittaville annettiin mahdollisuus perua osallistumisensa tutkimukseen vielä haastattelujen aikana, tai jälkikäteen. Tutkimusetiikkaa voidaan myös tarkastella tutkijoiden ammattietiikkana. Tähän kuuluvat eettiset periaatteet, normit, arvot ja hyveet. Näitä periaatteita tutkijan tulisi noudattaa läpi tutkimusprosessin. (Tutkimusetiikka 2006, 22–23)

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeiden lähtökohtana on, että tutkimuksen luotettavuutta ja uskottavuutta lisää hyvien tieteellisten menettelytapojen noudattaminen. Oli oppiaine mikä tahansa, samat peruslähtökohdat pätevät kaikissa. Eettisesti laadukas

tutkimus vaatii tieteellisiä tietoja, taitoja ja hyviä toimintatapoja. Näitä tulisi pystyä soveltamaan niin sosiaalisessa tiedeyhteisössä kuin suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeisiin kuuluu muun muassa, että tutkijat noudattavat rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta sekä tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa, niiden esittämisessä sekä tutkimuksen tulosten arvioinnissa. Tiedonhankinta-, tutkimus-, sekä arviointi menetelmien tulisi olla eettisesti kestäviä sekä luotettavia. (Tutkimusetiikka 2006, 34)

Koimme nämä kaikki aiemmissa tutkimusetiikan kappaleissa avatut aiheet tärkeiksi tutkimuksemme kannalta. Aihe oli meille ja ennen kaikkea tutkittavillemme tärkeä. Halusimme tuoda esiin luotettavasti ja tarkoin valituin menetelmin kerättyä tietoa, jota voitaisiin tulevaisuudessa hyödyntää kehittäessä auttavia palveluita. Olimme sitoutuneita tutkimukseen alusta loppuun saakka ja noudatimme tutkimuseettisiä ohjeita parhaan kykymme mukaan.

6.2 Aineiston keruu

Tutkimuksemme on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Kirjassa Tutki ja kirjoita (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 157) todetaan, että kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on kuvata todellista elämää ja ymmärtää tutkimuskohdetta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, sillä todellisuus on moninainen. Aiheemme käsitellessä parisuhdeväkivallan moninaisuutta, päädyimme siihen lopputulokseen, että kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä palvelee tutkimustamme parhaiten. Pyrimme keräämään kokonaisvaltaista tietoa luonnollisissa ja todellisissa haastattelutilanteissa. Haastattelujen avulla haluamme antamaan haastateltaville mahdollisuus kertoa kokemuksistaan omin sanoin, ei lomaketta täyttämällä. Haluamme antaa heille tilaisuuden kertoa oma näkemyksensä tilanteestaan, mikä siihen johti ja miten heitä olisi voitu auttaa paremmin. Tutkimuksessamme pyrimme keräämään tietoa parisuhdeväkivallasta niin Perheväkivaltaklinikan asiakkailta, kuin työntekijöiltä. Haluamme saada laajan käsityksen siitä, miten asiakkaat itse kokivat väkivaltatilanteeseen päätyksen, apuun hakeutumisen haasteet ja avun laadun.

Aineiston kokosimme haastatteluin. Haastateltaessa tutkittavaa ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tämän kanssa, mikä tekee tästä tiedonkeruumenetelmästä mie-

lenkiintoisen ja ainutlaatuisen. Tiedonkeruumenetelmänä haastattelu on joustava ja antoi meille tutkijoina tilaisuuden säädellä haastattelun kulkua (Hirsjärvi ym. 2007, 199-200). Näimme haastateltaviemme olevan enemminkin subjekteina tässä tutkimuksessa kuin objekteina, sillä he kertoivat omien elämiensä tarinoita. Haastattelutilanne ei rajaa kysymyksiä ja tutkimusta itseään, vaan mahdollistaa uusien alueiden löytymisen (Hirsjärvi ym. 2007, 200). Mikäli vastauksissa on jotain epäselvää, voi haastattelutilanteessa vielä selventää kysymystä ja syventää vastauksia. Lisäkysymyksiä voidaan soveltaa myös aktiiviseen vuorovaikutukseen (Hirsjärvi ym. 2007, 201).

Haastattelulla on kuitenkin toinenkin puoli, joten olimme ottaneet myös sen heikkoudet huomioon. Parisuhdeväkivalta on oletettavasti tutkittaville arka, henkilökohtainen ja vaikea asia keskustella. Tutkimusta suunniteltaessa heräsi siis kysymys, olisiko aiheesta helpompi puhua yksinkertaisen kyselylomakkeen avulla, joka tarjoaisi haastateltavalle mahdollisuuden pysyä anonyyminä.

Toinen haastattelun ongelma voi olla sen haasteellisuus meille tutkijoina. Haastattelutilanteet ja niihin valmistautuminen voivat viedä aikaa. Haastattelun luotettavuuteen vaikuttaa myös tutkittavan mahdollinen taipumus sosiaalisesti hyväksyttäviin vastauksiin (Hirsjärvi ym. 2007, 201). Haastateltavalla voi olla pelkoja niin sanottuna hyvänä kansalaisena pysymisestä, moraalisesti kyseenalaisten vastausten antamisesta tai rikollisten tekojen myöntämisestä (Hirsjärvi ym. 2007, 201-202). Näistä seikoista huolimatta katsoimme haastattelun olevan soveltuvin menetelmä tutkimukseemme.

Haastattelun lajiksi valitsimme teemahaastattelun. Avoin haastattelu olisi ollut myös yksi vaihtoehto, mutta hylkäsimme sen, sillä se olisi saattanut vaatia useampia haastattelukertoja, kuin mihin meillä oli resursseja ryhtyä. Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto, joten se palveli meitä parhaiten. Teemamme haastattelussa liittyivät parisuhdeväkivaltaan johtaneisiin elämäntilanteisiin, avun piiriin hakeutumiseen sekä asiakkaiden kokemuksiin avun laadusta ja sen parantamisesta.

6.3 Setlementti Naapurin Perheväkivaltaklinikka

Setlementtiyhdistys Naapuri ry on perustettu vuonna 1994 ja se on osa jo 1880-luvulla alkunsa saanutta maailmanlaajuista setlementtiliikettä. Setlementti Naapuri on uskon-

nollisesti ja poliittisesti sitoutumaton itsenäinen organisaatio, joka noudattaa Suomen Setlementtiliiton periaateohjelmaa. Työtä tehdään ihmisten parissa ja vältetään holhoavaa ja ylhäältä ohjailevaa asennoitumista. Setlementti Naapurin työtä rahoittavat mm. Raha-automaattiyhdistys, Tampereen kaupunki ja Pispalan rukoushuoneyhdistys ry. Lisäksi se saa erilaisia toiminta-avustuksia ja osa työstä tehdään ostopalveluna. (Setlementtiyhdistys Naapuri Ry 2013.)

Setlementti Naapurin työn tehtävänä on tukea ihmisenä ja lähimmäisenä kasvamista ja elämän eheytymistä. Perustana on yksilön näkeminen oman elämänsä aktiivisena tekijänä, jolloin avun tarvitsijoita tuetaan ja kannustetaan parantamaan elinolosuhteitaan omatoimisesti. Kaikkia setlementtien eri toimintamuotoja yhdistävät samat perustehtävät: yksilön elämänhallinnan edistäminen, elinikäisen oppimisen mahdollistaminen, ihmisten välisen vuorovaikutuksen ja lähimmäisyyden edistäminen sekä yhteisöllisyyden toteutumista ja yhteiskunnallista vaikuttamista edistävien toimintamuotojen kehittäminen. Setlementtien toimintaa ohjaavat arvot ovat yksilön oikeuksien kunnioittaminen, erilaisuuden hyväksyminen, luottamus ihmisen ja hänen yhteisönsä kykyyn ratkaista itsenäisesti omia ongelmiaan, paikallisuus, usko henkilökohtaisen ystävyys- ja yhteyden mahdollisuuteen yli kaikenlaisten rajojen, ihonväristä, sukupuolesta tai kulttuurista riippumaton tasa-arvoisuus sekä sitoutuminen erityisesti heikommassa tilanteessa olevan ihmisen tilanteen parantamiseen. (Setlementtiyhdistys Naapuri Ry 2013.)

Työelämätahomme Perheväkivaltaklinikka tarjoaa apua miehille ja naisille, jotka ovat perheessä tapahtuvan väkivallan tekijänä ja / tai kohteena. Asiakas voi olla avo- tai avioliitossa, eronnut, vanhempi tai muussa kiinteässä tunnesuhteessa. Asiakkaaksi pääsee varaamalla ajan yksilötapaamiseen. Myös paritapaamiset ovat mahdollisia jos molemmat osapuolet sitä haluavat. Perheväkivaltaklinikan tiimiin kuuluu yksikönjohtaja, perheterapeutti ja kaksi psykoterapeuttia. (Setlementtiyhdistys Naapuri Ry 2013.)

Perheväkivaltaklinikan lisäksi Setlementti Naapurin työmuotoja ovat kriisiapu, palveleva puhelin, rikosuhripäivystys, nuorten tuettu asuminen, Tyttöjen talo, kansainvälinen naisten tapaamispaikka Naistari, Tesoman Naapuri ja miesten kansalaistalo Mattila. Setlementti Naapurilla on myös parhaillaan kaksi hanketta. Välitä! –hanke on 2012 aloitettu seksuaaliväkivaltatyön verkostohanke, jonka tarkoitus on paikallisen palveluketjun toiminnan tehostaminen seksuaalisen väkivallan ja hyväksikäytön kysymyksissä, sekä kehittää palveluja ja toimintamalleja, joilla voidaan paremmin auttaa seksuaalista väki-

valtaa tai hyväksikäyttöä kokeneita, heidän läheisiään ja näitä tekoja tehneitä henkilöitä. Uusimpana on keväällä 2013 käynnistynyt Kunniakulttuuria Pirkanmaalle –hanke, jonka tavoitteena on tuoda kunniakulttuuriin ja –väkivaltaan liittyviä ilmiöitä näkyväksi ja kehittää kunniaväkivaltaa ehkäiseviä toimintamalleja. (Setlementtiyhdistys Naapuri Ry 2013.)

6.4 Haastateltavat

Aluksi tarkoituksemme oli keskittyä tapauksiin, joissa väkivalta on molemmien puoleista. Tällaisia haastateltavia pariskuntia on kuitenkin vaikea saada tarpeeksi, joten haastatelimme pariskuntia, jotka ovat yhdessä hakeneet apua parisuhteessaan esiintyvän väkivallan vuoksi Setlementti Naapurin Perheväkivaltaklinikalta. Sopivien haastateltavien hankintaan saimme siis apua Setlementti Naapurin työntekijöiden taholta. Alun perin haastateltavia pariskuntia piti olla useampia, mutta peruutuksista johtuen lopulta tutkimukseemme osallistui kaksi pariskuntaa.

Setlementti Naapurin Perheväkivaltaklinikan työntekijät pohtivat tiimissään, ketkä heidän asiakkaistaan voisivat osallistua tutkimukseemme. Työntekijät antoivat asiakkaille laatimamme kutsun tutkimukseen ja haastatteluun (Liite 2.) ja pyysivät luvan välittää kiinnostuneiden yhteystiedot meille haastattelun sopimista varten. Haastattelun ajankohdasta sopiessamme kerroimme heille vielä tarkemmin tutkimuksemme tavoitteista ja tarkoituksesta, sekä tarjosimme heille mahdollisuuden esittää lisäkysymyksiä. Haastattelut toteutettiin maaliskuussa 2013 Setlementti Naapurin tiloissa Tampereella. Molemmat haastattelut kestivät noin tunnin. Haastattelun aluksi keräsimme haastateltavilta kirjalliset suostumukset (Liite 3.) haastatteluun osallistumisesta sekä haastattelun nauhoituksesta. Heillä oli mahdollisuus koko haastattelun ajan esittää kysymyksiä tai pyytää tarkennuksia meidän kysymyksiimme, sekä keskeyttää haastattelu missä vaiheessa tahansa.

6.5 Aineiston analysointi

Haastattelujen jälkeen litteroimme nauhoitukset. Aloitimme analysointivaiheen tutkilla ja arvioimalla eri analyysimenetelmiä. Valitsimme meidän tutkimuksellemme

teorialähtöisen sisällönanalyysin. Tällöin aineistomme analyysin luokittelu perustuu aikaisempaan viitekehykseen, tarkemmin sanottuna aineistoamme ohjaavat eri teemat (Sarajarvi & Tuomi 2011, 113).

Ensimmäisenä vaiheena teorialähtöisessä sisällönanalyysissa muodostimme analyysirungon haastatteluissa käyttämämme teemahaastattelurungon perusteella. Pidimme analysoinnin melko strukturoituna, keräten aineistosta niitä asioita jotka sopivat analyysirunkoon. Luokittelimme aineistoa siten, että systemaattisesti poimimme aineistosta analyysirungon teemojen mukaisia ilmiöitä ja vastauksia. Taustatietojen lisäksi teemojamme olivat väkivallan määrittely sekä sen ilmeneminen suhteessa, avun hakemisen prosessi ja auttavat palvelut.

Teemoittelu sopi mielestämme parhaiten teemahaastattelusta saadun materiaalin analysointiin. Teemoittelu on luonteva etenemistapa teemahaastattelun analysoimisessa. Selkeän teemahaastattelurungon avulla analyysivaihe toteutui odotuksien mukaan (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Analysoinnissa kokoamamme teemat muistuttivat lähes identtisesti aineistonkeruussa käytettyä teemahaastattelurunkoa. Järjestelimme aineiston teemoittelemalle siten, että ensin laadimme molemmista haastatteluista yhteisen tiivistelmän, jonka jaoimme tutkimuskysymyksittäin teemoihin. Tämä mahdollisti meille molempien haastattelujen vastausten vertailun. Tämän jälkeen kirjoitimme puhtaaksi tutkimuksen tulokset teemoittelun pohjalta. Lisäksi otimme tulosten esittelyyn suoria sitaatteja nauhoituksista tarkoituksena tarjota lukijalle havainnollistavia esimerkkejä, sekä todisteita siitä, että meillä tutkijoina on ollut aineisto johon analyysimme pohjautuu (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Koemme selkeän haastattelurungon ja rajattujen teemojen helpottaneen aineiston analysointia. Koska kysyimme haastatteluissa pääasiassa samat kysymykset, kaikkien haastateltavien vastauksia oli lisäksi helppo verrata ja koota niistä yhteenveto analysointia varten. Olemme tyytyväisiä valitsemaamme teorialähtöisen sisällönanalyysiin ja sitä kautta käyttämäämme teemoitteluun.

7 HAASTATELTAVIEN KOKEMUKSIA JA AJATUKSIA

7.1 Haastateltavien taustatiedot

Opinnäytetyötä ja sen tutkimusongelmaa pohtiessa oli meille alusta asti selkeää, ettemme halunneet tuoda haastateltaviemme taustatietoja liikaa esille. Tällä linjauksella halusimme välttää ennakkokäsitysten muodostumisen meille sekä lukijoille. Päätehtävänä koimme tuoda esille haastateltavien subjektiivisia kokemuksia parisuhdeväkivallasta. Ne taustatiedot, jotka päätimme sisällyttää haastatteluun koimme olevan relevantteja ja mahdollisesti vaikuttavan haastateltavien vastauksiin.

Haastatteluamme valikoitui loppujen lopuksi kaksi Perheväkivaltaklinikalla asiakkaana olevaa pariskuntaa. Ensimmäisen haastattelun (myöhemmin tutkimuksessa käytämme termiä Haastattelu 1) pariskunnan osapuolet olivat iältään 66 ja 65 vuotta. Toisen haastattelun (Haastattelu 2) pariskunta oli nuorempi, iältään 43 ja 47 vuotta. Emme tutkimuksen alussa asettaneet minkäänlaisia kriteereitä haastateltavien ikäskaalalle, mutta mielestämme on tärkeää huomioda, että tutkimukseen osallistuneet parit ovat keski-ikäisiä ja tätä vanhempia. Näilläkin pariskunnilla ikäeroa noin 20 vuotta. Tutkimuksen tuloksiin vaikuttanee haastateltavien korkeampi keski-ikä. Puolisoiden ollessa keskenään lähes samanikäisiä, emme kokeneet merkityksellisesti erotella tutkimuksen tuloksissa iäkiä sukupuolittain.

Molemmat haastateltavat pariskunnat olivat naimisissa. Haastattelu 1 pariskunta on ollut noin 11 vuotta naimisissa ja kuvaavat itseään niin sanotuksi ”uusvanhaksi” pariaksi. He ovat menneet naimisiin vanhemmalla iällä ja molemmilta löytyy lapsia aiemmasta parisuhteesta. Haastattelu 2 pariskunta on ollut naimisissa noin 16 vuotta ja heillä on yhteisiä lapsia. Lapset tulivat esille molempien pariskuntien joissain vastauksissa, mutta emme käsittele heidän rooliaan sen laajemmin.

Tutkimuksemme yksi lähtökohta oli tutkia Setlementti Naapurin Perheväkivaltaklinikan asiakkaita. Heidän asiakkuuksissaan esiintyi sekä yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia. Haastattelu 1 pariskunnan tämänkertainen asiakkuus oli kestänyt tähän mennessä 8 kuukautta. Haastattelu 2 pariskunnan asiakkuus oli kestänyt vähemmän, noin 4 kuukautta. Asiakkuudet eroavat toisistaan siten, että Haastattelu 1 pariskunnan mies oli ollut 7

vuotta sitten yksin Perheväkivaltaklinikan asiakkaana ja vasta nyt hakeutunut puolison-
sa kanssa yhdessä. Haastattelu 2 pariskunnasta taas nainen oli käynyt kyseisen asiak-
kuusjakson alussa yksin, miehen tullessa mukaan myöhemmin. Haastattelu 2 miehellä
oli myös tahollaan aikaisempaa muualta saatua terapia-apua.

7.2 Väki­valta suhteessa

Väki­valta teemaan liittyen haastattelua suunniteltaessa muodostimme kysymyksiä liitty-
en haastateltavien näkemyksiin yleisesti sekä kokemuksiin väki­vallasta parisuhteessa.
Käsitlemme haastattelukysymyksissä pariskuntien väki­vallan määrittelyjä, kyseisen
parisuhteen väki­valtatapauksia sekä yleisiä käsityksiä väki­vallasta. Lähtökohtana tutki-
mukselle pidimme sen, ettemme halunneet antaa haastateltaville minkäänlaisia valmiita
näkemyksiä. Muotoilimme kysymykset siten, että haastateltavat pystyivät niiden avulla
tuomaan esille omia subjektiivisia kokemuksiaan.

Aloimme käsitellä väki­vallan teemaa pyytämällä haastateltavia määrittelemään väki­val-
lan käsitteen oman näkemyksensä mukaan. Väki­vallan määrittelystä löytyy paljon teo-
reettista pohjatietoa ja erilaisia määritelmiä. Halusimme kuitenkin tietää, minkä he las-
kevat väki­vallaksi ja erityisesti sen, minkä he kokevat omassa parisuhteessaan väki­val-
laksi. Kaikilla haastateltavilla oli melko sama linja siitä, mikä lasketaan väki­vallaksi.
Kaikki mainitsivat näkyvimpänä väki­vallan muotona fyysisen väki­vallan. Haastattelu 1
pariskunnan vastauksissa psyykinen väki­valta, sekä siihen liittyvä väki­vallan uhka,
olivat olennaisessa roolissa. Haastattelu 2 mies kiteytti väki­vallan sellaiseksi toiminnak-
si, joka tuntuu toisesta ahdistavalta, yksilön fyysisten ja henkisten rajojen ylittämiseksi.
Haastattelu 2 nainen toi myös esille rakenteellisen väki­vallan sekä uskonnon rajoitukset,
korostaen kuitenkin näiden olevan heidän parisuhteensa ulkopuolella.

Halusimme myös selvittää, oliko pariskunnilla kokemuksia väki­vallasta aiemmissa pa-
risuhteissaan. Koimme olennaiseksi tiedoksi sen, onko sama väki­vallan kaava toistunut
jo aiemmin vai onko väki­valta tullut esille vasta nykyisessä suhteessa. Tämän teeman
taustalla meitä kiehtoi kärjistettynä ajatus siitä, että onko ihminen ylipäättään väki­valtai-
nen parisuhteessa, vai tulee­ko väki­valta esille vain tietynlaisessa tilanteessa tai parisuh-
teessa. Kuitenkin tässä tutkimuksessa selvisi, että kenelläkään haastateltavista ei ollut
taustallaan aiempia kokemuksia parisuhdeväki­vallasta. Kaikki kuitenkin korostivat, että

haastattelutilanteessa oli aiemmista parisuhteista paikalla vain toinen osapuoli ja vastasivat näin ollen vain omien kokemustensa perusteella.

Edellisestä aiheesta jatkoimme kysymyksillä nykyisessä parisuhteessa esiintyvään väkivaltaan. Kysyimme haastateltavilta parisuhteen ensimmäisistä väkivalta tapauksista sekä niiden seurauksista. Haastattelu 1 pariskunnalla väkivalta alkoi uhkana noin vuosi häiden jälkeen, vuonna 2003. Heidän tapauksessaan väkivalta alkoi henkisenä väkivaltana. Haastattelu 2 pariskunta kertoi väkivallan alkaneen hiljalleen noin viisi vuotta sitten, ensin sanallisessa muodossa. Molemmat pariskunnat kertoivat tilanteiden jatkuneen melko samankaltaisina. Väkivalta tuli parisuhteeseen pikkuhiljaa ja koska asioihin ei puututtu, ajan myötä tilanne eteni fyysiseen väkivaltaan.

”Kyllä mä ajattelisin niin, että siinä niinku mentiin askeleita eteenpäin huonolla tiellä. Että aluksi oli lievempää ja siitä olisi jo voinut arvioida, että jos kehitys jatkuu näin niin ei hyvä heilu.”

”Kyllä se sitten kasvo aina ajan myötä enempi ja enempi... Että oli parempia aikoja, mutta sitten taas jostain se sitten yhtäkkiä putkahti esiin että niin mä oon sen kokenut.”

Halusimme tarkentaa millaista väkivaltaa haastateltavien parisuhteissa esiintyy, vaikka jo aiemmassa kappaleessa kävimmekin läpi heidän määritelmiään väkivallasta. Kummassakaan parisuhteessa ei osapuolten kertoman mukaan esiintynyt varsinaista lyömistä. Fyysinen väkivalta piti sisällään ”käsiksi käymistä”, kaatumiseen johtanutta tönimistä, ravistelua, hiuksista vetämistä jne. Haastattelu 1 nainen kertoi kokeneensa psyykkistä väkivaltaa esimerkiksi omistamisen halua sekä mustasukkaisuutta. Haastattelu 2 nainen taas kertoi kohdanneensa omien sanojensa mukaan sanallista/henkistä väkivaltaa sekä tavaroiden heittämistä häntä kohti. Hän kertoi kokevansa myös toisen omaisuuden rikkomisen väkivaltana. Molemmat pariskunnat kokivat heidän tilanteissaan väkivallan kohdistuvan yksipuolisesti mieheltä naiselle.

Meitä kiinnosti saada myös tietää, mikä haastateltavien oman kokemuksen mukaan aiheuttaa väkivaltaa tai sen uhkaa heidän parisuhteessaan. Haastattelu 1 mies toi omalla kohdallaan esille muun muassa uuteen parisuhteeseen sopeutumisen vaikeudet leskeksi jäämisen sekä yksin olemisen jälkeen. Sopeutumisvaikeudet aiheuttivat hänen omien

sanojensa mukaan niin sanottuja ”patoutumia” jotka ajan myötä purkautuivat. Väkivaltaiseen käytökseen liittyi lähes aina alkoholi. Haastattelu 1 nainen lisäsi, että hänen kokemuksensa mukaan väkivaltainen käytös nousi pintaan ulkopuolisten henkilöiden tai ärsykkeiden vuoksi. Haastattelu 2 mies koki suurimmaksi syyksi väkivallalle avioliittoon kuuluvat vaikeudet, muun muassa velvollisuuksista kiinni pitäminen sekä taloudellisen tilanteen heikkeneminen. Miehen kertoman mukaan aluksi jaksaa antaa anteeksi, mutta ajan kanssa taakka käy raskaaksi. Haastattelu 2 nainen taas toi esille väkivallan aiheuttajana puolisonsa luonteenpiirteet sekä mielialan vaihtelut. Haastattelu 2 mies jatkoi vielä, että kysymys väkivallan esille tulosta voi liittyä puolisojen temperamentteihin.

”...Ulkopuoliset ihmiset niinku... Oli sellaisia uhkia. Jotka, joitten olemassa olo tai muu ni.. Siis siihen mun mielestä liittyy kauheesti tällaista omistamisen halua ja jossain määrin mustasukkasuuttakin.”

”Mulle tää on ollu jotakin sellasta, että mä oon ollu tilanteessa että mä oon miettiny että avioero olisi se minusta paras vaihtoehto. Että ajattelin että asiat eivät vain sovi meillä yhteen. ... Se miks mä oon näin ajatellu on se, että mä en ole pystynyt hyväksymään niitä valintoja, joita ajattelen on tehty. Että jotkut sellaset asiat että mä aattelen että ne on luovuttamattomia, ni niistä ei oo pidetty kiinni. Niin se rupee kasautuun. Aluks sen antaa anteeks, ja sen jaksaa antaa anteeks. Mutta jonain päivänä sitten käy niin, että kuorma on aika kova.”

Parisuhdeväkivaltaa pidetään yleisesti ottaen eräänlaisena tabuna ja sitä kohdanneet usein häpeävät tilannettaan, eivät uskalla puhua siitä avoimesti edes läheisilleen. Tästä syystä meitä kiinnosti tietää ketkä haastateltaviemme läheisverkostosta ovat tietoisia heidän tilanteestaan. Haastattelu 1 nainen kertoi ensimmäisen fyysisen väkivaltatapauksen takia paenneensa tyttärensä luokse. Tyttären lisäksi samalla muutama muu sukulainen sai tietää tilanteesta. Myöhemmin tapahtuneissa tilanteissa läsnä olleet ystävät ovat myös tulleet tietoisiksi asiasta. Lisäksi haastattelu 1 mies olettaa omien lastensa tietävän, mutta varmuutta ei ole sillä hän ei ole asiasta heidän kanssa keskustellut. Haastattelu 2 nainen kertoi muutaman ystävän olevan tietoinen asiasta, sukulaisten ei niinkään. Haastattelu 2 pariskunta tuo esille lasten tietävän asiasta, sillä he yhä asuvat kotona.

Haastattelu 2 mies tarkensi, että lasten on ymmärrettävä missä mennään ja heidän perusturvallisuutensa vuoksi näytettävä että asiaa korjataan.

Parisuhdeväkivaltaan suhtaudutaan nykymaailmassa ajatuksella ”minä en ikinä olisi väkivaltainen enkä koskaan sietäisi sitä itseäni kohtaan”. Siksi halusimme saada haastattaviltamme heidän näkemyksenä siitä, onko heidän henkilökohtainen käsityksenä väkivallasta muuttunut. Haastatteluissa selvisi että ennen ensimmäisiä väkivallan tapauksia, hekin ajattelivat kappaleen alussa kuvatulla tavalla. Haastattelujen naiset kertoivat käsityksensä väkivallasta muuttuneen täysin. Haastattelu 1 nainen kuvaili kuinka hän ei ollut ollut koskaan tekemisissä väkivallan kanssa ja oli ennen ollut valmis tuomitsemaan muita samassa tilanteessa olevia. Hän kertoi ajatelleensa tilanteesta pois lähtemisen olevan helppoa. Haastattelu 2 naisen mukaan hänen käsityksensä väkivallasta muuttui oman väkivaltaisen käytöksen myötä:

”Mä menin silloin terapiaan ja silloin mulla mureni täysin se oma minäkuva, että mä luulin että mä en koskaan lyö ketään. Ja tunnistin itessäni sen väkivallan. Ja sillai en pysty tuomitsemaan kyllä ketään. Et mä oon itse samanlainen kuin muut. Silloin jo muuttu mun käsitys siitä aivan täysin.”

”Mä olin valmis tuomitsee ihmisiä, sellasia ihmisiä. Mutta sitten kun tää on tullut omakohtaseks ni mäpä oon itte iha samassa tilanteessa ollu.”

Haastattelu 1 mies kertoi, ettei ole ikinä hyväksynyt väkivaltaa, ei myöskään omalla kohdallaan. Haastattelun 2 mies taas kertoi sen olleen todella raju kokemus huomata, että itse on käyttänyt väkivaltaa ja voisi saada syytteen siitä.

”Vähän niinkun itse lyö itseensä leiman. On siis uhri ja on se paha. Ja minä olen se paha.”

7.3 Avun saaminen

Seuraavana teemana käsitteimme pariskuntien avun saamista parisuhdeväkivaltaan liittyen. Yksi tutkimuskysymyksistämme on selvittää apuun hakeutumisen prosessia

sekä siihen vaikuttavia tekijöitä parisuhdeväkivaltatapauksissa. Tätä teemaa avaamme muun muassa kysymällä muiden palveluiden asiakkuuksista, syitä yhdessä apuun hakeutumiseen sekä mitkä tekijät vaikuttivat siihen että apua haettiin juuri nyt. Tiedustelimme olisiko joku taho voinut haastateltavien kokemuksen mukaan puuttua aikaisemmin heidän tilanteeseensa. Halusimme myös tuoda julki mahdollisia edistäviä sekä haittaavia tekijöitä, joita palveluun hakeutumisessa voi olla. Viimeisenä kysymyksenä tälle teemalle halusimme myös kysyä pariskuntien näkemyksen siitä, mikä sai heidän parisuhteensa kestämään vaikeuksista huolimatta.

Aluksi halusimme kartoittaa ovatko haastateltavat olleet asiakkaina muissa palveluissa parisuhdeväkivallan takia. Haastattelu 1 mies oli yksin ollut seitsemän vuotta sitten Perheväkivaltaklinikan Lyömättömän Linjan asiakkaana säännöllisesti noin vuoden ajan. Tämän jälkeen toiselle paikkakunnalle muuton jälkeen ongelmat uusiutuivat ja he hakeutuivat yhdessä kunnan palveluiden piiriin perheterapeutille. Virkavalta joutui kerran puuttumaan uhkaavaan tilanteeseen, tällöinkin läsnä olleen ystävän ilmoituksesta. Haastattelu 2 pariskunta kertoi erään tilanteen kärjistyneen niin, että nainen joutui hakeutumaan ensiapuun tikattavaksi. Sieltä heidät ohjattiin naisen muistin mukaan erikoispsykiatrille. Ensiapukäynti johti myös automaattisesti lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Pariskunta mainitsi myös perheneuvolan olleen jossain määrin osallisena sekä käyttäneensä omia verkostojaan.

Seuraavaksi kysyimme pariskunnilta, kumman aloitteesta he olivat alun perin lähteneet hakemaan apua. Molemmissa suhteissa aloite oli tullut naisen puolelta. Haastattelu 2 mies mainitsi alkuun väittäneensä hakevan apua, mutta ei koskaan vienyt loppuun asti lupaustaan. Haastattelu 1 tapauksessa nainen kertoi kaikkien asiakkuuksien olleen hänen aloitteestaan, myös silloin kun mies oli yksin asiakkaana seitsemän vuotta sitten.

Tutkimuksemme lähtökohtana oli kiinnostuksemme tutkia nimenomaan pareja, jotka hakevat apua yhdessä. Tästä syystä halusimmekin kuulla haastateltavilta, miksi he halusivat hakea apua yhdessä. Haastattelun 1 nainen kertoi, että seitsemän vuotta sitten oli tarjolla terapiaa vain tekijälle, eikä täten ollen edes osannut kuvitella, että olisi mahdollista päästä yhdessä käsittelemään asioita. Nyt myöhemmin heidän ottaessa uudestaan yhteyttä Perheväkivaltaklinikalle, heille tarjottiin mahdollisuutta tulla yhdessä, joka on heidän mukaansa nyt kattavampaa. Haastattelun 2 nainen kertoi käyneensä ensin Perheväkivaltaklinikalla yksin. Hänen mukaansa asioita on hyvä puida yhdessä, mutta on

myös tärkeää käsitellä asioita itsensä kanssa, eli työstää omaa itseään. Haastattelun 2 mies kertoi myös käyneensä 2 vuotta sitten yksin psykiatrilla, kun tilanne ei ollut vielä akuutti. Silloin kyseessä oli parisuhteesta eräällä lailla irrallaan oleva työelämäkriisi. Vasta parisuhdeongelmien tullessa esiin Haastattelun 2 pariskunta päätti hakeutua yhdessä avun piiriin.

Avun hakemisen teemaan liittyy myös olennaisesti kysymys siitä, missä meni raja jolloin haastateltavat päättivät ulkopuolisen avun olevan tarpeen. Kysyimmeikin pareilta, minkä he kokivat olleen se hetki tai tapahtuma, jolloin he ymmärsivät tarvitsevansa ulkopuolisen osapuolen selvittämään tilannetta. Haastattelun 1 nainen kertoi sen olleen aina jokin äärimmilleen vedetty tilanne. Silloin ajateltiin, ettei voida jatkaa yhdessä eteenpäin, ellei hae apua. Tämä pariskunta oli siis hakeutunut terapiaan kolme kertaa. Tilanteet olivat naisen mukaan pikkuhiljaa kehittyneet ääritilanteeseen ja lauenneet usein olosuhteiden muutoksista, esimerkiksi muutosta. Haastattelun 1 mies tuo esille taas alkoholin osuutta asiaan lauseella: ”Selvin päin ajatus on kirkkaampi.”. Haastattelun 2 pariskunnalla raja oli mennyt enemmänkin yksittäisessä tapauksessa, johon oli liittynyt tavaran heittäminen, joka taas oli johtanut terveystalouteen hakeutumiseen. Tästä seuranneiden lastensuojelullisten asioiden jälkeen päätettiin aloittaa parisuhteen työstäminen.

Yksi tutkimuksemme tavoite oli mahdollisuuksien mukaan löytää parantamis- sekä kehittämismahdollisuuksia jo olemassa oleville palveluille. Siksi seuraavassa osiossa kysyimme pariskuntien mielipiteitä siitä, mikä edisti avun saamista tai sen hakemista. Haastattelun 1 nainen kertoi kuulleensa Setlementti Naapurin Perheväkivaltaklinikan palveluista ennen puolison ensimmäistä asiakkuutta seitsemän vuotta sitten, joka auttoi palveluiden etsimistä. Myöhempi kunnallisten palveluiden asiakkuuteen pääseminen oli vaikeaa, mutta onnistui lopulta. Nyt viimeisin Perheväkivaltaklinikalle asiakkuuteen tuleminen oli helpompaa, kun oli tuttu työntekijä johon ottaa yhteyttä. Haastattelun 2 pariskunta tiivistä ajatuksensa siihen, että rajana toimi ymmärrys siitä, ettei itse voi tehdä enempää. Ajatus lähti siis enemmän itsestä kuin ulkopuolelta. Kummassakaan tapauksessa ei juuri ollut ulkopuolelta tulevia tekijöitä, jotka olisivat helpottaneet apuun hakeutumista.

Edelliseen kysymykseen liittyen kysyimme seuraavaksi pareilta olisivatko he toivoneet, että jokin taho olisi puuttunut heidän tilanteeseensa aikaisemmin. Esimerkkinä käytim-

me muun muassa poliisia, omia lapsia tai lastensuojelua. Haastattelun 1 pariskunnalla oli melko sama kanta siitä, että ulkopuolelta ei olisi voitu puuttua heidän tilanteeseensa aikaisemmin. Tässä vastauksessa tuli esille myös aiempaan teemaan liittyen miten vaikea on kertoa tilanteesta läheisille:

”Ei tollasia asioita niinku puhuta omille lapsille, varsinkaan meidän ikäiset. Eikä tietenkään ystävillekkään. Sitä niinku itse tykönäen niinku mieltii, että miten tästä pääsee eteenpäin.”

Haastattelun 1 nainen tuo kuitenkin vielä esille mielipiteensä, että jos joku toinen on alistettu tilanteeseen niin, heitä pitäisi kuitenkin auttaa. Haastattelun 1 mies taas koki, ettei olisi oikeastaan toivonut ulkopuolista apua. Hän kertoi myös oman puuttumiskynnyksensä toisten ongelmiin olevan todella korkea. Tällaista tilannetta hän kuvasi esimerkiksi menneisyydestään, jossa hän oli loppujen lopuksi kuitenkin puuttunut tilanteeseen. Kuitenkin loppuun Haastattelun 1 mies toteaa, että ehkä ulkopuolelta olisi voitua puuttua, mutta avun olisi pitänyt olla vilpitöntä sekä objektiivista. Haastattelun 2 nainen kertoi, että olisi hyväksynyt ulkopuolisen avun, tai olisi ollut hyvä, jos olisi ymmärtänyt itse hakea apua aiemmin. Haastattelun 2 nainen kokee olleensa sokea omalle tilanteelleen ja näki hyvänä, että ensiapuun joutuminen pakotti hakemaan apua. Haastattelun 2 mies ei myöskään usko, että kukaan ulkopuolinen olisi voinut huomata mitään. Hän myös lisää että tilanteen ongelmallisuutta ei huomaa, sillä se etenee pikkuhiljaa.

Ulkopuoliset usein kyseenalaistavat parisuhteen jatkumisen väkivaltatapauksen jälkeen. Halusimme siis nostaa esille niitä tekijöitä, joiden takia haastateltavat halusivat jatkaa parisuhdetta ja selvittää ongelmiaan. Haastattelun 1 mies puhui paljon suhteen luomasta turvallisuudesta.

”No ehkä siin on se, että mitä kauemmin sitä yksissä on ni se on vaan, että kaikki muut vaihtoehdot saattais olla joka tapauksessa huonompia ja se olis yhä edelleen se hyppy tuntemattomaan...”

Haastattelun 1 nainen nosti päällimmäiseksi syyksi syvät tunteet toista kohtaan. Hän koki myös tärkeäksi parisuhteen tuoman kumppanuuden, erityisesti heidän iässään. Heillä ei myöskään omien kokemuksiansa mukaan ole juuri muita ”jokapäiväisiä” ongelmia ja normaali arki on ollut hyvää. Haastattelun 2 miehen mukaan lapset ovat iso

syy miksi he ovat yhä yhdessä. Hän lisää myös maailmankatsomuksensa ja uskontonsa olevan tärkeitä vaikuttajia asiaan. Hän näkee avioliiton pysyvänä asiana ja ajattelee, että häpeän ja pettymyksen lisäksi on myös armoa. Myös halu korjata asioita on tärkeä. Haastattelun 2 nainen tuo esille uskonnon merkityksen ja sen hänelle tuoman voiman ja ilon.

7.4 Apuun hakeutuminen

Apuun hakeutumisen teema sivuaa myös edellisen tavoin mielenkiintoamme tutkia hakeutumisen prosessia sekä siihen vaikuttavia tekijöitä parisuhdeväkivaltatapauksissa. Tämän teeman alle kokosimme kysymyksiä liittyen muun muassa Setlementti Naapurin Perheväkivaltaklinikan palveluista, sopivien palveluiden tarjonnasta sekä saatavuudesta ja prosessin kokonaisluonteesta. Lopuksi annoimme niin sanotun ”vapaan sanan” mahdollisuuden, jossa haastateltavat saivat itse tuoda esille tärkeäksi kokemiansa teemoja.

Tutkimuksemme haastateltavat saimme Setlementti Naapurin Perheväkivaltaklinikan välityksellä. Tästä syystä halusimmekin tietää, millä tavoin haastateltavat olivat löytäneet tiensä tämän palvelun piiriin. Haastattelun 1 pari kertoi seitsemän vuotta ensin kuulleensa Lyömättömästä Linjasta. Nyt vuosia myöhemmin he olivat muistaneet Perheväkivaltaklinikan ja tietoisesti hakeutuneet juuri tänne. He kuvasivat kuulopuheella olleen suuri rooli Perheväkivaltaklinikan löytymiseen. Haastattelun 2 pariskunta kertoi kuulleensa Setlementti Naapurin Perheväkivaltaklinikasta erikoispsykiatrian sekä lastensuojelun kautta. He jatkoivat, että Perheväkivaltaklinikka oli ensimmäinen palvelu jota he kokeilivat, ja ovat tyytyväisiä, että heti ensimmäisellä kerralla löytyi heille sopiva palvelu.

Molempien pariskuntien omatessa kokemusta muidenkin palveluiden piireistä halusimme tietää, millaisena he kokevat nyt saamaansa avun. Kysyimme, oliko tämä ensimmäinen paikka, josta he kokivat saaneensa itselleen sopivaa palvelua. Tässä molempien parien vastaukset olivat yhteneväiset, sillä molemmat vastasivat lyhyesti ”kyllä”. Haastattelun 2 pariskunta korosti vielä kokeneensa, että Setlementti Naapurin työntekijöille oli kompetensseja tälle alalle ja että paikka oli tuntunut hyvältä käydä.

Prosessissa meitä kiinnosti alun perin avun hakemisen mahdollinen vaikeus. Tästä syystä kysyimme pariskunnilta, tuliko heille vastaan muita sopivan kuuloisia palveluita etsiessään apua parisuhteensa hoitoon. Millaisena he kokivat pareille suunnatun parisuhdeväkivallan auttavien palveluiden tarjonnan? Haastattelun 1 mies vastasi lyhyesti, ettei kokenut sopivia palveluita olevan paljoa tarjolla. Haastattelun 1 nainen jatkoi, etteivät edes tulleet ajatelleeksi etsiä muuta: ”Ei ollut valinnan vaikeutta.”. Hän jatkoi verraten Settlementti Naapurin Perheväkivaltaklinikan palveluiden piiriin pääsemistä ”lottovoitoksi”. Haastattelun 2 pariskunta kertoi kuulleen muutamasta paikasta lastensuojelun puolella, mutta tämä oli ollut paikka joka oli jäänyt mieleen. He kertoivat kuinka olivat miettineet myös yksityisen puolen palveluita. Vaihtoehtoistaan Perheväkivaltaklinikka oli lopulta valikoitunut voittajaksi. Ystävän kautta olivat myös kuulleet palvelun hyvästä laadusta.

Eräänlaisena hypoteesina asetimmekin tutkimukselle sen, että nykyaikana sopivien palveluiden löytäminen ”palveluviidakosta” voi olla erityisen haastavaa. Edellisen kappaleen teemaan jatkaen kysyimme seuraavaksi haastateltavilta, kokivatko he palveluiden olevan helposti löydettävissä. Haastattelun 1 naisen mukaan hänen oli vaikea tähän vastata, sillä he olivat hakeutuneet tähän palveluun vanhan tiedon perusteella. Hän kuitenkin koki, että kaupungilta avun hakeminen saattaisi mahdollisesti olla liian pitkä prosessi ja ennakkotieto tästä viivästyksestä saattaa lannistaa monia hakijoita. Haastattelun 1 mies jatkaa byrokratian vaikeuttavasta roolista. Hänen mielestään kaupungin verkkosivuilta voi olla vaikea löytää itselleen sopivaa palvelua. Haastattelun 1 mies myös ottaa puheeksi apuun hakeutumisen mahdolliset ekonomiset rajoitteet. Haastattelun 2 pari kertoo, etteivät tiedä pareille olevan muita parisuhdeväkivaltapalveluita tarjolla, kuin Perheväkivaltaklinikka. Omalta kohdaltaan he myös lisäävät avun hakemisen jääneen melko lailla omalle vastuulle. Haastattelun 2 nainen kertoo itse löytäneensä internetistä itselleen sopivia palveluita, sillä avioliittotyötä tehneenä hän on tottunut hakemaan tämän alueen palveluita. Haastattelun 2 mies kuitenkin lisää omalta kohdaltaan, ettei kokenut palveluiden internetistä löytämisen olevan helppoa. Hän koki kaipaavansa yksilöllisempää tietoa tarjolla olevista palveluista, ei pelkkiä organisaation perustietoja.

Seuraavaksi kysyimme haastateltavilta kattavamman kysymyksen koko prosessin laadusta. Halusimme tietää, minkä rakenteellisen kohdan apuun hakeutumisen prosessissa he kokivat kaipaavan muutosta? Haastattelun 1 nainen vastasi lyhyesti, että apuun tulisi päästä ajoissa ja tietoa auttavista palveluista tulisi jakaa ihmisille. Haastattelun 1 mies

jatkaa tähän ajatukseen, kuinka asiat menevät vielä huonompaan suuntaan, jos kriittisellä hetkellä menee vielä kuukausia ennen avun saamista. Haastattelun 2 pariskunta ottaa esille matalan kynnyksen palvelut. Haastattelun 2 mies puhuu myös ennaltaehkäisevän työn tärkeydestä. Hänen mukaansa tarvittaisiin joku, joka auttaisi oikean palvelun etsimisessä. Esimerkkinä hän nostaa sairaalat, joissa potilaan ollessa kykenemätön hoitamaan omia asioitaan, joku auttaa häntä tässä. Hän lisää vielä, että asioista pitäisi uskaltaa puhua aikaisemmin, eikä vasta siellä ensiavussa. Haastattelun 2 nainen kertoo, kuinka hän kokee prosessin olevan aika paljon oman aktiivisuuden varassa: ”Jos itsellä ei ole voimavaroja niin apu voi jäädä hakematta.”. Hän tuo esiin mahdollisuuden neuvolan yhteydessä oleviin palveluihin.

Lopuksi annoimme mahdollisuuden haastateltaville puhua niistä asioista jotka kokivat tälle tutkimusaiheelle tärkeiksi aiheiksi tuoda esille. Haastattelun 1 pariskunnan mielestä pitäisi luoda enemmän mahdollisuuksia, että ihmiset uskaltaisivat hakea apua. Heistä pitäisi olla enemmän palveluita tarjolla. Haastattelun 2 nainen kertoo, kuinka hänen mielestään tarvittaisiin palveluita, jotka auttaisivat uhria muuttamaan itseään, ettei tämä joutuisi samaan tilanteeseen enää uudestaan. Haastattelun 2 mies oli samalla kannalla. Hänen mukaansa henkilöille, joilla esimerkiksi taustojen vuoksi saattaa olla todennäköistä, että parisuhdeväkivaltatilanne uusiutuu myöhemmin, pitäisi olla tarjolla yksilöllistä apua, jotta uusia tilanteita voitaisiin ennaltaehkäistä. Haastattelun 2 mies korosti, että tätä tarvitaan sekä väkivallan tekijälle että uhrille.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

8.1 Tuloksista

Tutkimukselle on aina tärkeää tuottaa luotettavaa ja työelämälle hyödyllistä tietoa. Pyrimmekin tutkimuksemme avulla tuottaa uutta tietoa, jota voitaisiin tulevaisuudessa hyödyntää parisuhdeväkivaltapalveluiden kehittämisessä. Vastoin alkuperäisiä suunnitelmiamme tutkimuksemme otos jäi valitettavan pieneksi. Näin ollen tutkimuksemme ulkoinen validiteetti, eli tulosten siirrettävyys ja yleistettävyys jää vähäiseksi. Ulkoisen validiteetin saavuttaminen ei kuitenkaan ollut tarkoituksemme, sillä emme nähneet, että se olisi ollut edes mahdollista ajankäytön resurssiemme puitteissa. Tutkimuksemme luo uutta tietoa pariskuntien kokemuksista palveluihin hakeutumisprosessista ja uutena lähtökohtana oli haastatella pareja yhtä aikaa.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli myös lisätä osaamista, ymmärrystä sekä tietoutta parisuhdeväkivallasta työelämän ammattilaisille, sekä kaikille jotka työn lukevat. Prosessin kautta saimme itsekkin paljon uutta tietoa. Tutkimuksemme tarkoitus oli avata lukijoiden mielenkiinto parisuhdeväkivaltaan uudesta näkökulmasta. Toivomme myös tutkimuksemme tulosten tuottavan jatkotutkimusideoita.

8.1.1 Avun saaminen ja hakeminen

Opinnäytetyömme yksi päälähtökohta oli tuottaa tietoa siitä, millaisena pariskunnat kokevat apuun hakeutumisen prosessin parisuhdeväkivaltatapauksissa. Halusimme kuulla pariskuntien kokemuksista palveluihin hakeutumisesta, niiden saamisesta sekä toimivuudesta. Haastatteluissa tuli ilmi paljon kehittämismahdollisuuksia ja toiveita. Haastateltavilla oli melko samankaltaisia kokemuksia prosesseistaan. Pariskunnat olivat molemmat olleet itse aktiivisia apua hakiessaan ja heillä oli ollut etukäteistietoa mahdollisista potentiaalisista palveluista. Haastateltavien mielipiteet olivat melko yhteneväisiä. Kaikki haastateltavat toivoivat lisää palveluita vastaamaan apua tarvitsevien vaihteleviin tarpeisiin.

Avun saamisen teemassa keskustelimme muun muassa siitä, olisivatko haastateltavat toivoneet, että joku olisi puuttunut heidän tilanteeseensa ulkopuolelta. Haastattelun 2 naisen kohdalla ensiapuun joutuminen oli ollut käännöskohta avun saamisessa. Aloimme pohtia terveystalouden roolia parisuhdeväkivaltatapauksiin puuttumisessa. Sherri L. Schornstein puhuu kirjassaan ”Domestic Violence and Health Care: What Every Professional Needs To Know” kuinka terveysalan ammattilaisilla on ainutlaatuinen mahdollisuus puuttua parisuhdeväkivaltatapauksiin, mutta moni on vailla koulutusta tunnistaa pahoinpitelyä ja heillä ei ole puuttumisen välineitä tilanteen tunnistessaan. Heillä ei myöskään välttämättä ole tietoa siitä, mihin ohjata kyseiset asiakkaat lisätuen saamiseksi. Yksi kehittämisen paikka voisi olla lisätä terveydenhuollon piirissä työskentelevien koulutusta kohdata ja auttaa väkivallan kanssa eläviä.

Kysyimme haastateltavilta, olivatko auttavat palvelut heidän mielestään helposti löydettävissä. Molemmilla pareista oli ollut etukäteistietoa tai omia verkostoja, joiden kautta löytää itselleen sopiva palvelu. Aloimme kuitenkin pohtia niitä pareja, joilla ei ole mahdollisuutta kysyä tuttaviltaan tai kokevat internetin palveluviidakon liian ahdistavaksi. Keneen puoleen tällaiset avun tarpeessa olevat pariskunnat voivat kääntyä? Häpeän ja pelontunteiden kasvaessa liian suuriksi voi ulkopuolisen puoleen kääntyminen olla hyvin vaikeaa, eikä tapahtumista uskalleta usein kertoa edes lähipiirille. Toisaalta haastatteluissa kävi ilmi, että tapahtumista voi olla jopa helpompi kertoa objektiiviselle ulkopuoliselle. Siksi on erityisen tärkeää, että ulkopuolinen apu on helposti löydettävissä ja saatavilla. Nykyään puhutaan paljon matalan kynnyksen palveluista, mutta onko matalaa kynnystä oikeasti olemassa ja millä tavalla se on saavutettu. Tulevaisuudessa voitaisiinkin tutkia ja kartoittaa matalan kynnyksen palveluiden kriteerejä ja täten kehittää olemassa olevia palveluita ja luoda uusia.

Edelliseen kappaleeseen liittyen meille heräsi ajatuksia myös oman aktiivisuuden merkityksestä. Tämä tuli esille myös molemmissa haastatteluissa. Molemmissa tapauksissa avun hakeminen oli jäänyt pitkälti omalle vastuulle. Tällöin kaikkien toimijoiden; kaupungin, yksityisen ja kolmannen sektorin, palveluiden pitäisi olla helposti löydettävissä yhdestä paikasta. Palveluissa on lisäksi suuria paikkakuntaeroja, joiden vuoksi asiakkaat eri paikkakunnilla ovat eriarvoisessa asemassa. Esimerkiksi, kun tutkimusta tehdessämme itse yritimme etsiä palveluita Internetistä, kävi ilmi, että Tampereella Setlementti Naapurin perheväkivaltaklinikka on ainut palvelu, joka selkeästi ilmoittaa tarjoavansa apua sekä yksilöille että pariskunnille. Vastaavaa palvelua ei välttämättä pie-

nemmissä kunnissa ole. Haastattelussa 2 tuli myös esille, kuinka asiakkaat toivovat apua etsiessään saavansa kattavaa tietoa, minkälaista apua käytännössä on saatavilla mistäkin paikasta, eikä ainoastaan yhteystietoja tai organisaation historiaa. Tällöin on helpompi löytää juuri omaan tilanteeseen parhaiten sopiva palvelu.

Tutkimusta aloittaessa meitä kiinnosti, kuinka auttamiseen vaikuttaa molempien osapuolten läsnäolo ja halu työstää parisuhdetta. Tulevaisuudessa olisi tärkeää korostaa molempien osapuolten osallistumista parisuhdetta käsitteleviin keskusteluihin. Mikäli kyseessä on parisuhdeväkivalta, voidaan pohtia, voiko asioita selvittää jos vain toinen osapuoli on sitoutunut prosessiin.

Yhteenvetona voimme todeta, että molemmissa haastatteluissa tuli esiin samankaltaisia mielipiteitä palveluiden kehittämisestä. Palveluiden löydettävyyttä ja helppoa saatavuutta parisuhdeväkivaltaan puuttumisessa pidettiin avainasemassa. Nopea avun piiriin pääseminen kriisitilanteessa voi estää tapahtumien etenemistä huonompaan suuntaan. Haastattelujen pohjalta syntyi ajatus, että vaikka palveluihin olisi matala kynnyks, tarvitaan silti joku joka auttaa tuon kynnyksen yli.

8.1.2 Palvelut

Alun perin oletuksemme oli, että parisuhdeväkivallan osapuolille ei ole tarpeeksi kattavia palveluita. Tiedossamme ei myöskään ollut Perheväkivaltaklinikan lisäksi muita palveluita, joihin pääsee asiakkaaksi pariskuntana. Tutkimuksemme aikana kartoitimme palveluita erityisesti Tampereen alueelta. Käytännössä etsimme palveluita Internetistä yleisimmillä parisuhdeväkivaltaan liittyvillä hakusanoilla. Suurin osa hakutuloksista oli aiheeseen liittyviä tutkimuksia tai keskustelupalstoja. Kuitenkin esimerkiksi Tampereen kaupungin sivuilta löytyi pdf-tiedostona esite, johon on listattu Tampereella toimivia väkivaltatilanteissa auttavia palveluita sekä joitakin valtakunnallisia toimijoita ja auttavia puhelimia. Esitteessä oli sekä kaupungin että kolmannen sektorin toimijoita.

Kuten haastatteluissa tuli esille, helpoiten löytyi vain palveluiden yhteystiedot. On todella vaihtelevaa, mitä esitteessä kerrotaan palveluiden periaatteista ja käytännön toimintamenetelmistä. Osassa ei myöskään ollut mainittu erikseen minkälaisissa tilanteissa ja ketkä voivat tulla asiakkaaksi. Myös kyseisessä esitteessä Setlementti Naapurin Per-

heväkivaltaklinikka oli ainut paikka, jonka tiedoissa selkeästi kerrottu mahdollisuus hakea apua myös parina. Tämän johdosta aloimme pohtia, olisiko mahdollista, että palvelut avaisivat toimintaansa laajemmin ja tietoa löytyisi useammasta paikasta. Kun ihmiset tietäisivät palveluista enemmän ja varhaisemmassa vaiheessa, saattaisi kynnys avun hakemiseen madaltua.

8.2 Eettisyys ja luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen eettisyydestä puhuttaessa, mainitaan tyypillisiin piirteisiin se, että tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, aineisto kootaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa ja pyritään käyttämään metodeja joilla saadaan tutkittavien ”oma ääni” kuuluviin (Sarajärvi & Tuomi 2011, 125)

Ymmärrämme aiheen eettisen herkkyyden, emmekä missään nimessä pyri tutkimuksemme avulla suojelemaan tai puolustelemaan väkivallan tekijöitä tai vähättelemään ja mitätöimään uhrien kokemuksia. Meidän tutkimukseemme valikoitui pareja, joiden tapauksissa väkivalta oli yksipuolista miehen naiselle tekemää. Olemme kuitenkin tietoisia, että on olemassa tapauksia, joissa tekijää ja uhria ei voi selkeästi erottaa. Mielestämme on kuitenkin tärkeää tällaisen asiakasryhmän kanssa työskentelevien ammattitaidon kehittämisen kannalta ymmärtää jokaisen tapauksen yksilöllisyys ja asiakkaiden subjektiiviset kokemukset.

Keskusteltaessa laadullisen tutkimuksen luotettavuudesta nousevat esiin kysymykset totuudesta ja objektiivisuudesta (Sarajärvi & Tuomi 2011, 134). Tutkijan puolueettomuus tulee esille esimerkiksi siinä, kykeneekö tutkija ymmärtämään kuulemansa tiedon itsenään vai vaikuttaako siihen tutkijan omat subjektiiviset kokemukset ja näkemykset. Laadullisen tutkimuksen väistämättömään luonteeseen kuitenkin kuuluu osittainen tutkijan omakohtaisten kokemusten vaikutus; tutkija toimii itse luojana ja tulkitsijana.

Metodikirjallisuudessa tutkimusmenetelmien luotettavuutta käsitellään yleensä validiteetin sekä reliabiliteetin käsitteiden kautta (Sarajärvi & Tuomi 2011, 136). Laadullista tutkimusta tehdessä näitä on kuitenkin vaikea soveltaa tutkimuksen luotettavuutta käsitellessä, sillä nämä mainitut käsitteet vastaavat lähinnä kvantitatiivisen tutkimuksen

tarpeisiin. Monissa laadullisen tutkimuksen oppaissa neuvotaankin hylkäämään nämä termit (Sarajärvi & Tuomi 2011, 136).

Tutkimuksemme luotettavuutta aloimme arvioida Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi – kirjan (Sarajärvi & Tuomi 2011, 140) ohjeiden perusteella. Kirja jakaa arviointiprosessin seuraaviin teemoihin: tutkijan omat sitoumukset, aineiston keruu, tutkimuksen kesto ja tutkimuksen raportointi.

Tutkijan omat sitoumukset vaikuttavat suuresti laadulliseen tutkimukseen. Valitsimme tutkimukselle aiheen jonka koimme erittäin mielenkiintoiseksi, sekä ammatillista että henkilökohtaisesta näkökulmasta. Tästä johtuen meidän oli helppo sitoutua tutkimuksen toteuttamiseen alusta loppuun saakka. Pidimme myös tärkeänä reflektiivistä työtettä, jossa pohdimme tutkimuksen herättämiä tunteita ja ajatuksia, sekä niiden mahdollisia muutoksia. Esimerkiksi kummankin haastattelun jälkeen keskustelimme sen herättämistä ajatuksista.

Aineiston keräsimme haastatteluilla. Nauhoitimme haastattelut digitaalisilla sanelukoneilla. Koemme tämän lisännen tutkimuksemme luotettavuutta, sillä nauhoitteet mahdollistivat haastatteluun kuuntelemisen useampaan kertaan sekä litteroimisen sanasta sanaan. Haastatteluiden luotettavuuteen saattavat vaikuttaa monet seikat. Yhtenä suurimpana ongelmana on, että tutkittava saattaa antaa sellaisia vastauksia, kuin ajattelee haastattelijan haluavan kuulla, eli niin sanottuja sosiaalisesti hyväksyttäviä vastauksia (Hirsjärvi ym. 1997, 201). Koska kyseessä on erittäin arka ja henkilökohtainen aihe, haastateltavan saattaa olla vaikea kasvotusten kertoa täysin totuudenmukaisesti vähättelemättä, kaunistelematta tai suurentelematta asioita (Hirsjärvi ym. 1997, 201). Tulosten luotettavuuteen vaikuttaa kuitenkin tutkimuksemme pienehkö tutkimusaineisto. Vastoin alkuperäisiä suunnitelmia haastattelimme vain kahta pariskuntaa. Tuloksia ei täten voida yleistää, mutta ne tuovat hyvin esille haastateltaviemme tarinat ja subjektiiviset kokemukset. Koska haastateltavat olivat Perheväkivaltaklinikan asiakkaita, he edustavat marginaaliryhmää parisuhdeväkivaltaan apua hakevista. Luotettavuutta pyrimme lisäämään laajentamalla aineistoa useilla teorialähteillä, sekä kotimaisilla että ulkomaisilla. Lähteitä keräsimme myös viranomaisilta ja kolmannelta sektorilta.

Aloitimme tutkimuksemme elokuussa 2012 työelämäyhteistyöllä sekä teoriaan tutustumisella. Vuoden 2013 alussa aloitimme haastattelujen suunnittelun ja Perheväkivalta-

klินิกka alkoi etsiä meille sopivia haastateltavia. Haastattelut toteutuivat maaliskuussa 2013. Toteutimme haastattelut tiiviillä aikavälillä voidaksemme vertailla samanaikaisesti Perheväkivaltaklinikalla asiakkaina olevia pareja ja saatuja tuloksia. Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa myös raportointi on tärkeässä osassa. Tutkijoina meidän tulee välittää lukijoille kuva huolellisesti toteutetusta tutkimuksesta. Raportissamme kuvaamme tarkasti tutkimuksen vaiheet ja menetelmät. Tällöin lukija saa selkeän kuvan tutkimuksen eri vaiheista ja tietää miten saatuihin tuloksiin päädyttiin.

8.2.1 Pohdintaa väkivallan yleisyydestä ja määrittelystä

Oman kokemuksemme mukaan parisuhdeväkivalta ja muu perheen sisällä tapahtuva väkivalta nähdään edelleen tabuna. Kuitenkin tilastoja tarkastellessa se on hälyttävä ongelma, josta tulisi saada lisää auttaviin palveluihin sovellettavaa tutkimustietoa. Todennäköisesti tilastotkaan eivät kerro vielä koko totuutta väkivallan yleisyydestä nyky-yhteiskunnassa. Tilastojen todenmukaisuuteen voi vaikuttaa myös se, miten väkivalta on kyselyissä määritelty. Ulkopuolisen on lähes mahdoton määritellä väkivaltaa vastaamaan kokijan henkilökohtaista kokemusta. Väkivaltaan on olemassa useita valmiita määritelmiä, mutta parisuhdeväkivallan kokemuksellisesta luonteesta johtuen ei voida osoittaa yhtään absoluuttista oikeaa määritelmää.

Keskusteluissamme Perheväkivaltaklinikan työntekijöiden kanssa pohdimme termejä, joilla kuvata parisuhdeväkivallan osapuolia. Vallalla oleva tekijä - uhri -asetelma luo mustavalkoisen kuvan tilanteesta ja sulkee pois molemminpuolisen väkivallan. Puolustelematta kumpaakaan osapuolta on mahdollista todeta, että väkivalta parisuhteessa voi olla molemminpuolista, eikä tekijää ja uhria voida selkeästi erotella. Meitä siis kiinnostaa irrottautuminen tekijä-uhri -mallista. Käsitteinä tekijä ja uhri saattavat olla leimaavia ja tarjoavat helposti valmiin kuvan tilanteesta, jossa vain toinen on väkivaltainen ja toinen on avuton uhri. Korvaavat käsitteet voisivat olla esimerkiksi tekijä ja kokija. Kokija tarkoittaa yksiselitteisemmin henkilöä, joka kokee tai on kokenut väkivaltaa nykyisessä tai aiemmissa parisuhteissaan. Se antaa myös enemmän tilaa sille, että kokija voi samaan aikaan olla myös väkivallan tekijä. Tätä pohdimme lisää jatkotutkimushaasteissa.

Haastatteluissa selvisi, ettei kummallakaan pariskunnalla ollut kokemuksia parisuhdeväkivallasta tai edes sen uhasta ennen nykyistä suhdetta. Tilastoja tutkiessamme tuli

esille, että väkivalta on usein toistuvaa. Joidenkin kohdalla se jatkuu myös parisuhteesta toiseen. Verratessa väkivallan toistumisen teorioita ja tilastoja haastatteluissa saatuihin vastauksiin, aloimme pohtia, onko heidän tapauksissaan väkivalta sidoksissa nimenomaan kyseiseen suhteeseen, eikä yksilöön itseensä.

8.3 Pohdintaa väkivaltaviihteen vaikutuksista lapsiin ja nuoriin

Aiemmin opinnäytetyössämme käsitelimme teorian pohjalta väkivaltaviihteen vaikutuksia väkivalta-ajattelumalleihimme. Tämä aihe herätti tutkimusta kirjoittaessamme paljon ajatuksia ja keskustelua. Halusimme paneutua tähän aiheeseen vielä tarkemmin omien pohdintojemme kautta. Aloimme keskustella siitä, kuinka tiedotusvälineet ympäri maailmaa ovat viime vuosien aikana uutisoineet väkivaltatapauksen voimakkaasta esiintymisestä. Monelle tuttuja uutisoinnin aiheita ovat varmasti olleet amerikkalaisissa ja suomalaisissa kouluissa tapahtuneet kouluammuntatapaukset sekä viime aikoina mediassa käsitelty kotimaan perhesurmat. Nyky-yhteiskunta mahdollistaa altistumisen väkivallalle monin eri tavoin. Väkivaltaisuudesta on tullut osa arkeamme esimerkiksi uutisoinnin kehittyessä. Maailman väkivaltaisuus on jatkuvasti etusivujen aiheena ja täten vastassa jokaisella jo aamiaispyödyssä.

Nea Porsangerin pro gradu-tutkielmassa ”Nuorten käsityksiä väkivallasta” käsitellään otsikon mukaisesti nuorten väkivaltakäsityksiä. Tutkielmassa esitetään, että nuorten keskuudessa väkivallan kohtaamisen sekä harjoittamisen on todettu olevan kasvussa. Tälle kasvavalle väkivallalle nähdään olevan monia syitä, yksi suurimmista varmasti väkivallalle altistumisen lisääntyminen (Nuorten käsityksiä väkivallasta, 2001, 9). Lapset ja nuoret altistuvat haluamattaankin väkivallalle jo pienestä iästä lähtien. Uutisissa, viihteessä ja jokapäiväisessä elämässä kohtaamme väistämättä jonkin muotoista väkivaltaa halusimme sitä tai ei. Viihdeteollisuus maalaa väkivallasta usein sankarillista kuvaa, jossa tarinan sankarin on käytettävä väkivaltaa, jotta hyvä voittaisi. Väkivallan nähdään kuuluvan myös moneen urheiluun, esimerkiksi nyrkkeilyyn ja jääkiekkoon, joissa sitä ei mielletä niinkään suoranaisesti väkivallaksi. Pohdimme johtuuko tämä ilmiö siitä, että esimerkiksi jääkiekko-ottelussa ”tappelutilanteet” nähdään tasaväkisinä sekä valvottuina. Suuren suosion pientenkin lasten keskuudessa ovat saaneet myös videopelit, joiden aiheet yleensä sivuavat sota- sekä taistelutilanteita. Lisäksi esimerkiksi elokuvissa ja peleissä näkyvät väkivaltatilanteet eivät anna todellista kuvaa siitä, minkä-

laisia vammoja ja vahinkoa jo lievä väkivalta saattaa aiheuttaa. Varsinkin elokuvan sankari kestää lähes mitä vain ja toipuu luonnottoman nopeasti. Missään ei myöskään kerrota, millaisia vaikutuksia väkivaltakokemuksilla on psyykkisesti, esimerkiksi traumatisoituminen ja pelot. Seuraukset ovat myös hyvin erilaisia riippuen tilanteesta ja siitä, onko väkivaltaisesti käyttäytyvä henkilö tuttu vai tuntematon, mutta viihteessä näitä ei erotella. Kun lapset pienestä pitäen altistuvat näille väkivaltaa representoiville kulttuurituotteille, totuttautuvat ja turruttautuvat he tietämättään väkivaltaan (Panssaroitu maskuliinisuus, 2001, 50).

Kuinka suuri vaikutus näillä edellä mainituilla asioilla on nykyajan väkivaltakäyttäytymisen lisääntymiseen? Tulisiko esimerkiksi vanhempien ottaa suurempaa roolia ja vastuuta lastensa kasvatuksessa ja tällä tavoin ehkäistä lasten ja nuorten väkivallalle turtumista? Nuoruus on moraalikäsitteiden kehittymisen kannalta tärkeää aikaa (Nuorten käsityksiä väkivallasta 2001, 13). Silloin muodostetaan käsityksiä ja arvoja jotka ohjaavat ajatteluamme ja toimintaamme. Mikäli lasten ja nuorten kasvatuksessa kiinnitettäisiin tarkempaa huomiota näihin aspekteihin, voitaisiin varmasti muuttaa väkivaltakäyttäytymisen huolestuttavaksi muodostunutta suuntaa.

8.4 Jatkotutkimusehdotuksia

Tutkimuksemme aikana esiin nousi monia eri jatkotutkimusideoita, sekä meidän puolelta että haastateltavien esiin tuomista ajatuksista. Tutkimuksemme tarkoitus oli tutkia pareja jotka hakeutuvat auttavien palveluiden piiriin yhdessä. Kuitenkin vastoin alkupe räisiä suunnitelmiamme tutkimukseemme osallistui vain kaksi pariskuntaa. Täten jatkotutkimushaasteena voisi olla laajemman otannan hankkiminen. Tutkimuskohteemme koostui myös naimisissa olevista heteropariskunnista, näin ollen homopariskuntien keskuudessa tapahtuva väkivalta jäi tutkimuksemme ulkopuolelle. Tulevaisuudessa olisi myös tärkeää tutkia maahanmuuttajien keskuudessa tapahtuvaa parisuhdeväkivaltaa sekä kulttuurin vaikutusta avun hakemiseen. Tutkimukseemme osallistuneet haastateltavat olivat keski-ikäisiä tai sitä vanhempia, jatkossa tehtäviin tutkimuksiin voitaisiin siis otokseen osallistuvia valita laajemmalla ikäskaalalla, jotta se vastaisi perusjoukkoa luotettavammin. Alkuperäisen suunnitelmamme tutkia pariskunnan kesken molemmin puolin tapahtuvaa väkivaltaa jäädessä pois, olisi mielenkiintoista tulevaisuudessa silti saada tuloksia siitä. Meidän tutkimuksemme aikarajoitteiden vuoksi meillä ei ollut re-

sursseja etsiä tutkittavia, mutta tulevaisuuden parisuhdeväkivaltatutkimukselle olisi varmasti hyödyllistä tutkia parisuhteita joissa väkivaltaa tehdään molemmin puoleisesti.

Haastattelujen aikana nousi myös haastateltavien taholta toiveita jatkotutkimuksille. Haastattelun 2 pariskunta toi esille uusien palveluiden kehittämisen parisuhdeväkivallan uusiutumisen estämiseksi. Toinen idea jonka he toivat esille, oli kehittämisprojekti jossa esimerkiksi neuvoloihin voitaisiin ottaa käytäntöön varhaisen puuttumisen keinoja. Teoriaa tutkiessa meille opinnäytetyöntekijöinä nousi myös kysymys alaikäisille tarjolla olevien auttavien palveluiden laadusta ja saatavuudesta. Jatkotutkimushaasteena voisi siis olla tutkia, millaisia nämä palvelut voisivat olla ja onko niille tosiaan tarvetta.

Toisen haastattelun pohjalta meille heräsi myös ajatuksia parisuhdeväkivallan ja päihdeongelmien mahdollisesti yhteydestä. Kyseisessä haastattelussa alkoholi oli usein väkivallan laukaiseva tekijä. Myös teoriaan tutustuessa tuli esille kokemuksellisia tarinoita, joissa monissa alkoholi tai muut päihteet ovat merkittävässä osassa parisuhdeväkivaltatilanteissa. Tulevaisuudessa olisikin mielenkiintoista tietää, kuinka mahdolliset päihdeongelmat otetaan huomioon parisuhdeväkivaltaa käsiteltäessä. Kiinnostava kysymys olisi, voidaanko parisuhdeväkivaltaa ja päihdeongelmaa hoitaa yhdessä vai tulisiko ne pitää erillään. Tutkimushaasteena voisikin olla, kumpi toimintamalli palvelee asiakasta parhaiten.

8.5 Opinnäytetyöprosessi

Tutkimusprosessimme oli mielenkiintoinen ja haastava kokemus. Prosessimme alkoi jo syksyllä 2012 työelämätaho Setlementti Naapurin Perheväkivaltaklinikan kanssa käydyissä keskusteluissa ja ideoinneissa. Prosessi jatkui aina kevääseen 2013 saakka. Tutkimuksemme aihe muuttui matkan varrella muun muassa sopivien haastateltavien löytämisen vaikeuden vuoksi. Loppujen lopuksi aiheemme tarkentui siten, että saimme sopivan määrän haastateltavia meidän resursseihimme nähden. Tutkimuksemme yleistettävyyttä vaikeuttaa silti otos kokomme rajallisuus.

Tutkimuksen haastattelujen teemahaastattelurungot kehitimme itse ohjaavan opettajamme sekä työelämätahon yhteyshenkilömme kera. Saimme luotua selkeä sisältöisen

rungon, joka toimi haastatteluissa moitteettomasti. Analyysivaihetta helpotti selkeästi laadittu teemahaastattelurunko ja haastateltavien asianmukaiset vastaukset.

Tutkimuksemme aikataulu toteutui melko lailla suunnitelmien mukaisesti. Pientä viivettä aiheutti alun haastateltavien löytämisen vaikeus. Teimme kuitenkin kevään edetessä päätöksen pitäytyä löydetyissä kahdessa haastateltavassa, muutaman potentiaalisen haastateltavan peruuttaessa osallistumisensa viime hetkillä.

Löysimme runsaasti teoriaa tutkimuksemme tueksi. Käytimme niin kirja-, internet- ja haastattelulähteitä. Lähteinä käytimme pääosin suomenkielisiä teoksia, hyödyntäen kuitenkin myös englanninkielisiä tutkimuksia väkivallasta sekä laadullisesta tutkimuksesta.

LÄHTEET

Allen, J. & Walby, S. 2004. Domestic violence, sexual assault and stalking: Findings from the British Crime Survey. Home Office Research, Development and Statistics Directorate, 24.

Ahlstedt, M. 2005. Parisuhdeväkivalta ja sen ehkäisy – Juridinen näkökulma. Etelä-Suomen lääninhallituksen julkaisuja 97. Luettu 3.1.2013.
<http://www.laanhallitus.fi/lh/biblio.nsf/vwselectbydeptfinlh/06D2155842BB22D2C22570C3002C7D65?OpenDocument&dept=1&lh=etela>. 13-18.

Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. 1997. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan kirjapaino

Huhtalo, P., Kuhanen, J. & Pyykkö, E. 2003. Kotona turvassa: Katkaise väkivallan kierre. Helsinki: SMS-Tuotanto Oy.

Husso, M. 2003. Parisuhdeväkivalta: Lyötyjen aika ja tila. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Jokinen A. 2000. Panssaroitu maskuliinisuus: Mies, väkivalta ja kulttuuri. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy

Keskinen, S. 2005. Perheammattilaiset ja väkivaltatyön ristiriidat. Sukupuoli, valta ja kielelliset käytännöt. Tampere: Tampere University press

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Laaksamo, E-M. & Säävälä, H. 2006. Pari- ja perhetyöskentely. Teoksessa Keinänen, E., Pohjoisvirta, R., Salonen, S. & Säävälä, H. (toim.). Mies varikolle: Apua lähisuhdeväkivaltaan. Oulun ensi- ja turvakoti Ry. Oulu: Kalevaprint

Laine, T. 2005. Turvakotityön käytännöt: Asiantuntijuus ja sukupuolen merkitykset. Helsinki: Yliopistopaino

Laitinen, M. 2011. Naiseuden narratiivit. Teoksessa Hannus, R., Mehtola, S., Natunen, L. & Ojuri, A. (toim.). Veitsen terällä, naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13, 55-60.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417

Lauerma, H. 2009. Pahuuden anatomia. Pahuus, hulluus, poikkeavuus. 2. painos. Porvoo: Edita.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Uhkana kunnia – Välineitä viranomaisille kunniaväkivaltaan puuttumiseksi. Luettu 15.10.2013.
<http://uudenmaanpiiri-mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/dc7c3af0754ce0be787f35eb3ece57cb/1381852155/application/pdf/134180/uhkanakunnia.pdf>

Marttala, P. 2011. Parisuhdeväkivallan monet muodot. Teoksessa Hannus, R., Mehtola, S., Natunen, L. & Ojuri, A. (toim.). Veitsen terällä, naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13, 41-42.

Naisten Linja. 2012. Parisuhdeväkivalta ja lähisuhdeväkivalta. 2.11.2012.
<https://www.naistenlinja.fi/fi/julkinen/tietoa+vakivallasta/pari-+ja+lasisuhdevakivalta/>

Nietola, V. 2011. Väkivaltatyö asiantuntijayhteistyönä. Turun yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Sosiaalityön erikoistumiskoulutus. Licensiaatin tutkimus.

Ojuri, A. 2006. Parisuhdeväkivalta ja turvakotien naistyö. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta, auttamisen käytäntöjä. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35, 19-26.

Piispa, M. 2011. Parisuhdeväkivallan todellisuus. Teoksessa Hannus, R., Mehtola, S., Natunen, L. & Ojuri, A. (toim.). Veitsen terällä, naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13, 27-28.

Pohjanmaa-hanke: Parisuhdeväkivalta. Luettu 8.9.2013
http://www.epshp.fi/pohjanmaahanke/turvallisuus_ja_vakivalta/parisuhdevakivalta

Poliisi. 2012. Perheväkivalta. Luettu 5.11.2012
<http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/E1D5A313E3FBEFD8C2256BC9003A839D>

Porsanger N. 2001. Nuorten käsityksiä väkivallasta. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro-gradu tutkielma.

Puusniekka, A. & Saaranen-Kauppinen, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettu 13.5.2013
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>.

Rikoslaki 19.12.1889/39

Salonen, S. & Säävälä, H. 2006. Ennaltaehkäisevä väkivaltatyö. Teoksessa Keinänen, E., Pohjoisvirta, R., Salonen, S. & Säävälä, H. (toim.). Mies varikolle: Apua lähisuhdeväkivaltaan. Oulun ensi- ja turvakoti Ry. Oulu: Kalevaprint

Sarajärvi, A & Tuomi, J. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Tammi

Setlementtiyhdistys Naapuri ry. 2012. Perheväkivaltaklinikka. Luettu 5.11.2012.
<http://www.naapuri.fi/tyomuodot/perhevakivaltayksikko/perhevakivaltaklinikka/>

Setlementtiyhdistys Naapuri ry. 2013. Tietoa Naapurista. Luettu 3.9.2013.
http://www.naapuri.fi/tietoa_naapurista/

Setlementtiyhdistys Naapuri ry. 2013. Mikä on setlementti. Luettu 3.9.2013.
http://www.naapuri.fi/tietoa_naapurista/mika_on_setlementti/

Setlementtiyhdistys Naapuri ry. 2013. Työmuodot. Luettu 3.9.2013.
<http://www.naapuri.fi/tyomuodot/>

Setlementtiyhdistys Naapuri ry. 2013. Kunniakulttuuri Pirkanmaalla –hanke. Luettu 3.9.2013. <http://www.naapuri.fi/tyomuodot/kunniakulttuuri-pirkanmaalla-han/>

Setlementtiyhdistys Naapuri ry. 2013. Välitä! Seksuaaliväkivaltatyön verkostohanke. Luettu 3.9.2013. <http://www.naapuri.fi/tyomuodot/valita-hanke/>

Setlementtiyhdistys Naapuri ry. 2013. Perheväkivaltaklinikka. Luettu 3.9.2013. <http://www.naapuri.fi/tyomuodot/perhevakivaltayksikko/perhevakivaltaklinikka/>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2013. Mitä lähisuhde- ja perheväkivalta on? Luettu: 8.9.2013

http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/ehkaiseva/lahisuhde_perhevakivallan_ehkaisytyo/lahisuhde

Ulkoasiainministeriö. 2011. Nepalilaiset naiset kokevat väkivaltaa työpaikoilla ja kotona. 6.12.2011

<http://global.finland.fi/public/default.aspx?contentid=235856>

Uotinen, A. 2010. Nainenkin lyö. Kvalitatiivinen haastattelututkimus naisten tekemästä väkivallasta lähisuhteissa. Sosiaalityön pro gradu. Sosiaalitieteiden laitos. Turun yliopisto.

Vikman, M. 2001. Väkivaltaa rakkauden varjolla, parisuhdeväkivalta homo- ja lesbosuhteissa. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Tampereen yliopisto. Pro gradu – tutkielma.

Väestöliitto. 2012. Parisuhdeväkivalta. Luettu 5.11.2012

http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/

Väestöliitto. 2013. Parisuhdeväkivallan yleisyys. Luettu 9.1.2013

http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/vakivallan-yleisyys/

Väkivalta ja terveys maailmassa, WHO:n raportti. 2005. Teoksessa Dahlberg L., Krug E., Lozano R., Mercy J. & Zwi A. (toim.) Jyväskylä: Gummerus, 21-23.

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelurunko

1 (3)

Aloituis

- Kiitokset haastatteluun osallistumisesta
- Kerrataan, mistä tutkimuksessa / opinnäytetyössä on kysymys. Annetaan mahdollisuus esittää kysymyksiä opinnäytetyöstä tai haastattelusta.
- Muistutamme, että tulemme tilanteeseen ulkopuolelta. Meille ei ole kerrottu heistä tai heidän tilanteestaan mitään taustoja, on kerrottu vain heidän asiakkuudestaan Setlementti Naapurin Perheväkivaltaklinikalle.
- Emme välitä haastattelussa ilmenneitä asioita Perheväkivaltaklinikan työntekijöille.
- Vaitiolovelvollisuus
- Tutkimuksen kirjallisessa lopputuloksessa EI tule ilmi haastateltavien henkilötietoja tai muuta, mistä heidät voisi tunnistaa.
- Kerromme, miten haastattelu etenee.
- Kerromme, että kysymyksiin ei tarvitse vastata, jos ei halua. Haastateltavat saavat kertoa sen verran kuin haluavat.
- Haastateltavat saavat esittää meille kysymyksiä haastattelun missä vaiheessa tahansa, tarkentaa kysymyksiä sekä korjata jos esim. käytämme vääriä termejä heidän tilanteestaan.
- Haastateltavat saavat keskeyttää haastattelun missä vaiheessa tahansa.

Taustat

- Minkä ikäisiä olette?
- Kauanko olette olleet Perheväkivaltaklinikan asiakkaana?
- Kauanko parisuhteenne on kestänyt?

Väkivalta

- Miten itse määrittelette väkivallan?
- Onko väkivaltaa esiintynyt aiemmissa parisuhteissa? Koitko väkivaltaa tai käyttkö itse?
- Milloin väkivaltaa esiintyi ensimmäisen kerran tässä parisuhteessa?
- Mitä ensimmäisestä väkivaltatapauksesta seurasi?
- Millaista väkivaltaa parisuhteen aikana on esiintynyt? Fyysinen, psyykkinen jne.
- Mikä teidän näkemyksenne mukaan aiheuttaa väkivaltaa suhteessanne?
- Kuka tai ketkä tietävät suhteessanne esiintyvistä väkivallasta?
- Onko käsitys väkivallasta tai suhtautuminen väkivaltaan muuttunut? Parisuhteen sisällä tai yleisesti?

Jos väkivalta parisuhteessa molemminpuolista:

2 (3)

- Onko puolisoiden käyttämässä väkivallassa eroja?
- Onko väkivalta ollut alusta asti molemminpuolista?
- Milloin tai missä tilanteessa huomasitte sen olevan molemminpuolista?

Avun saaminen

- Oletteko olleet asiakkaana muissa palveluissa parisuhdeväkivallan takia? Esim. Terveystieteiden neuvolat, virkavalta, muut väkivaltapalvelut
- Kumman aloitteesta lähditte hakemaan apua?
- Miten tilanne päättyi siihen, että molemmat hakevat apua? Haitteko apua heti yhdessä?
 - Jos väkivalta oli molemminpuolista, miten se vaikutti avun hakemiseen?
- Mikä sai hakemaan apua juuri silloin? Miksi halusitte/tarvitsitte ulkopuolisen selvittämään tilannetta?
- Mikä edisti avun saamista/apuun hakeutumista?
- Olisitteko toivoneet, että jokin taho olisi puuttunut aiemmin? Mikä taho? Millä tavalla?
- Miltä taholta olisitte toivoneet enemmän apua?
 - Esimerkiksi jos ajattelette ulkopuolisen silmin samassa tilanteessa olevaa.
- Mikä näkemyksenne mukaan sai parisuhteenne kestämään kriisistä huolimatta?

Auttavat palvelut

- Miten löysitte Setlementti Naapurin Perheväkivaltaklinikan?
- Oliko Perheväkivaltaklinikka ensimmäinen paikka, josta haitte apua?
- Oliko Perheväkivaltaklinikka ensimmäinen paikka, josta saitte apua tilanteeseen?
- Millaisia palveluja teidän tilanteeseenne oli tarjolla, kun aloitte hakea apua?
 - Oliko tarjolla teidän tilanteeseenne soveltuvia palveluita?
- Mitä kautta etsitte parisuhdeväkivaltaan liittyviä palveluita?
 - Olivatko parisuhdeväkivaltaan liittyvät palvelut helposti löydettävissä? (Internet, terveydenhuolto?)
- Millaiseksi koitte konkreettisen avun etsimisen ja saamisen?
 - Oliko se vaikeaa? Suhtauduttiinko teihin ja ongelmaanne vakavasti? Osattiinko teitä neuvoa oikeisiin palveluihin? Saitteko tarpeeksi tukea avun etsimiseen? Oliko sopivaa apua saatavilla?
- Mikä prosessin osa tarvitsisi muutosta?
 - Esimerkiksi ajatellen tällä hetkellä apua hakevia pariskuntia, joilla ei ole ennestään tietoa auttavista palveluista ja erilaisista mahdollisuuksista.

- Haluatteko vielä kertoa jotain? 3 (3)
 - Onko jotain tärkeää huomioitavaa?
 - Haluatteko korostaa jotain kertomaanne?
 - Haluatteko kertoa esimerkin?

Lopetus

- Kiitokset!
- Sammutamme sanelukoneen
- Kerromme haastateltaville, että ilmoitamme sähköpostilla kun opinnäytetyömme on valmis, jotta he voivat halutessanne lukea sen Internetissä Theseuksesta tai mahdollisesti paperiversiona Perheväkivaltaklinikalla.

Liite 2. Kutsu tutkimukseen ja haastatteluun

1 (2)

Arvoisa vastaanottaja

Parisuhdeväkivalta on ajankohtainen ja tärkeä tutkimusaihe, josta tulisi saada enemmän tietoa ja keskustelua aikaiseksi. Aihetta on tähän mennessä tutkittu lähinnä naisten ja miesten kokemuksista joko tekijöinä tai uhreina. On erittäin tärkeää, että parisuhdeväkivallan muutkin muodot tulisivat esille, jotta niistä voitaisiin kerätä arvokasta tietoa.

Olemme kaksi kolmannen vuoden sosionomi (AMK) -opiskelijaa Tampereen Ammatti-
korkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä aiheesta Avun piiriin hakeutuminen, kun apua parisuhdeväkivaltaan haetaan yhdessä.

Keräämme tutkimusaineistomme haastattelemalla pariskuntia, jotka ovat parisuhteessa esiintyvän väkivallan takia yhdessä asiakkaina Perheväkivaltaklinikalla. Tutkimuksemme tarkoitus on saada arvokasta tietoa parisuhdeväkivallan moninaisuudesta, kuinka tilanne vaikuttaa apuun hakeutumiseen ja kuinka olisi voitu auttaa aikaisemmin, sekä siitä onko nykyään tarjolla palveluita jotka soveltuvat tapauksiin, joissa väkivalta on molemmiin puoleista tai pari hakee apua yhdessä.

Pyydämme nyt Sinua osallistumaan tähän parisuhdeväkivaltaa käsittelevään tutkimus-
haastatteluun. Osallistumisesi on täysin vapaaehtoista ja takaamme ehdottoman luottamuksellisuuden. Henkilö- tai muut tietosi pysyvät salassa. Kaikki kokemukset ja tarinat, jotka jaat, pysyvät luottamuksellisina ja käsittelemme ne nimettöminä. Takaamme, että yksittäisiä henkilöitä ei voi oppinäytetyöstämme tunnistaa. Haastatteluissa esiintulleita asioita emme käsittele Setlementti Naapurin työntekijöiden kanssa. Toteutamme tutkimuksemme sosiaalialan ammattilaisten eettisten ohjeiden mukaan.

Jos haluat jakaa meille tarinasi ja kertoa kokemuksistasi omin sanoin, voit ilmaista halukkuutesi tutkimushaastatteluun Setlementti Naapurin työntekijöille ja voimme yhdessä sopia haastatteluajan. Haastattelut toteutetaan helmi-maaliskuun aikana Setlementti Naapurin tiloissa. Mikäli sinulla herää kysymyksiä tutkimuksesta, vastaamme niihin mielellämme.

Kiitämme sinua jo etukäteen

2 (2)

Ystävällisesti

Pinja Lahdelma

sosionomi (AMK) -opiskelija

pinja.lahdelma@soc.tamk.fi

Essi Kannisto

sosionomi (AMK) -opiskelija

essi.kannisto@soc.tamk.fi

Liite 3. Suostumus

Suostumus Pinja Lahdelman ja Essi Kanniston opinnäytetyötutkimukseen osallistumisesta

PARISUHDEVÄKIVALTAAN SELVITTÄVÄ TUTKIMUS

Olen saanut sekä kirjallista että suullista tietoa parisuhdeväkivaltaa selvittävästä tutkimuksesta. Minulle on tarjottu selkeästi mahdollisuus esittää siitä tutkijoille kysymyksiä.

Ymmärrän, että osallistumiseni tähän tutkimukseen on täysin vapaaehtoista ja että minulla on oikeus kieltäytyä siitä missä vaiheessa tahansa, syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen, että haastattelu äänitetään. Ymmärrän myös, että tietoni ja keskustelun materiaali käsitellään luottamuksellisesti.

Aika_____._____2013

Paikka_____

Suostun osallistumaan tutkimukseen:

Osallistujan allekirjoitus

Haastattelijan (1) allekirjoitus

Nimen selvennys

Nimen selvennys

Haastattelijan (2) allekirjoitus

Nimenselvennys